

Univerzita Hradec Králové

Filozofická fakulta

Ústav sociální práce

**Komparace sociální práce s ženskými
a mužskými oběťmi domácího násilí**

Bakalářská práce

Autor: Markéta Hotmarová

Studijní program: B6731 - Sociální politika a sociální práce

Studijní obor: Sociální práce

Forma studia: prezenční

Vedoucí práce: PhDr. Zdeněk Hrstka, Ph.D.

Hradec Králové

2019

Zadání bakalářské práce

Autor:	Markéta Hotmarová
Studium:	U1611
Studijní program:	B6731 Sociální politika a sociální práce
Studijní obor:	Sociální práce
Název bakalářské práce:	Komparace sociální práce s ženskými a mužskými oběťmi domácího násilí
Název bakalářské práce AJ:	Comparison of Social Work with Female and Male Victims of Domestic Violence

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Bakalářská práce bude zaměřena na komparaci poskytování sociálních služeb obětem domácího násilí, konkrétně bude srovnávat sociální práci s ženskými a s mužskými oběťmi domácího násilí. V teoretické části bakalářské práce bude definováno domácí násilí a pojmy vztahující se k této problematice. Značná část bakalářské práce bude věnována sociální práci, která bude blíže vymezovat práci sociálních pracovníků s oběťmi domácího násilí. Praktická část bude využívat pro výzkum kvalitativní metodu strukturovaný rozhovor, na němž bude založena případová studie.

BURIÁNEK, Jiří, Simona PIKÁLKOVÁ a Zuzana PODANÁ. Násilí na mužích: sonda do zákoutí partnerských vztahů. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 2014. ISBN 978-80-7308-545-2. BUSKOTTE, Andrea, VANÍČKOVÁ HORNÍKOVÁ, Lucie, ed. Z pekla ven: žena v domácím násilí. Brno: Computer Press, 2008. ISBN 978-80-251-1786-6. ŠEVČÍK, Drahomír a Naděžda ŠPATENKOVÁ. Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-690-2.

Garantující pracoviště:	Ústav sociální práce, Filozofická fakulta
Vedoucí práce:	PhDr. Zdeněk Hrstka, Ph.D.
Oponent:	Mgr. et Mgr. Radka Janebová, Ph.D.
Datum zadání závěrečné práce:	29.6.2018

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Komparace sociální práce s ženskými a mužskými oběťmi domácího násilí vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne

Markéta Hotmarová

Poděkování

Velké poděkování patří PhDr. Zdeňku Hrstkovi, Ph.D. za odborné vedení mé bakalářské práce, za pomoc a rady při zpracování práce, za trpělivost a ochotu, kterou mi v průběhu věnoval. Dále bych chtěla moc poděkovat vybraným respondentkám a respondentům za zodpovězení výzkumných otázek, na jejichž základě byla zpracována empirická část bakalářské práce.

Anotace

Bakalářská práce se zaměřuje na komparaci poskytování sociálních služeb obětem domácího násilí, konkrétně srovnává sociální práci s ženskými a s mužskými oběťmi domácího násilí. V teoretické části bakalářské práce je definováno domácí násilí a pojmy vztahující se k této problematice. Značná část bakalářské práce je věnována sociální práci, která blíže vymezuje práci sociálních pracovníků s oběťmi domácího násilí. Praktická část využívá pro výzkum kvalitativní metodu strukturovaný rozhovor, na němž je založena případová studie.

Klíčová slova

Agresor, domácí násilí, intervence, partnerské násilí, oběť, sociální práce

Abstract

The bachelor thesis deals with the comparison of the provision of social services to the victims of domestic violence, in particular it compares social work with female and male victims. The theoretical part of the bachelor thesis defines domestic violence and concepts related to this issue. A great part of the bachelor thesis is devoted to social work, which further defines the work of social workers with victims of domestic violence. Practical part uses a structured interview on the basis of a case study for research.

Key words

Aggressor, domestic violence, intervention, partner violence, victim, social work

Obsah

1.	PROBLEMATIKA DOMÁCÍHO NÁSILÍ	11
1.1	Znaky domácího násilí	13
1.2	Formy domácího násilí	15
1.3	Fáze domácího násilí	16
1.4	Teorie příčin vzniku domácího násilí	17
2	SPECIFIKA AKTÉRŮ	19
2.1	Obecná typologie násilníka	19
2.1.1	Ženy jako násilné osoby	20
2.1.2	Muži jako násilné osoby	20
2.2	Obecná typologie oběti	21
2.2.1	Muži jako osoby ohrožené domácím násilím	21
2.2.2	Ženy jako osoby ohrožené domácím násilím	23
3	PRÁCE S OBĚTÍ DOMÁCÍHO NÁSILÍ.....	24
3.1	Pomoc podle zákona 108/2006 Sb., o sociálních službách	26
3.1.1	Intervenční centra	26
3.1.2	Azylové domy	27
3.1.3	Krizová intervence	28
4	PREVENTIVNÍ POSTUPY	29
4.1	Primární prevence	29
4.2	Sekundární prevence	29
4.3	Terciální prevence	29

5	ZÁKLADNÍ PRÁVNÍ NORMY	31
5.1	Institut vykázání	31
5.2	Předběžná opatření	32
5.3	Trestní právní ochrana	33
5.3.1	Trestní řízení	33
6	EMPIRICKÁ ČÁST.....	34
6.1	Vymezení hlavních a dílčích cílů	34
6.1.1	Dílčí cíle	34
6.2	Transformační tabulka	35
6.3	Výzkumná metoda	38
6.4	Výzkumný vzorek	38
6.5	Interpretace rozhovorů	39
6.5.1	Respondentka č. 1	40
6.5.2	Respondentka č. 2	42
6.5.3	Respondentka č. 3	44
6.5.4	Respondent č. 4	47
6.5.5	Respondent č. 5	48
6.5.6	Respondent č. 6	50
6.6	Komparace rozhovorů a vyhodnocení dílčích cílů	51
	ZÁVĚR	57
	Seznam použité literatury	59
	Seznam tabulek.....	61
	Seznam příloh	61
	Přílohy.....	62

Úvod

Rodina sehrává v životě každého z nás velkou roli. Nejenže tvoří základ společnosti, ale má neopomenutelný vliv na vývoj jedince. Rodina by měla představovat bezpečné místo plné lásky. Její členové by měli být vázáni silnou citovou vazbou a být si vzájemnou oporou. Bohužel ne vždy jsou vztahy v rodině takto ideální. Rodina je mimo jiné definována prostřednictvím funkcí, které by měla plnit. Co v případě, kdy dojde k poruše nějaké z funkcí rodiny?

Je nutné si připustit, že ani domov nemusí být bezpečným místem, tedy že i v rodině může docházet k páchání násilí. Tato skutečnost má negativní dopad na celý rodinný systém, který se mění v místo plné strachu a nejistoty.

Ve společnosti převládají tendence o problematice domácího násilí nemluvit, což vede k jeho tabuizování. I dnes existuje relativně velká tolerance vůči tomuto sociálně patologickému jevu, mnozí jsou vůči násilným činům lhostejní. Někteří vnímají domácí násilí jako záležitost, která se děje v soukromí, a tedy že se jich tento problém netýká.

Domácí násilí se může týkat kohokoliv z nás. Můžeme být jeho přímými aktéry či mu můžeme jen přihlížet, ale v žádném případě bychom neměli násilí přehlížet a neměli bychom před ním zavírat oči. V případě, kdy se s násilím setkáme, bychom neměli mlčet.

Navzdory skutečnosti, že se problematika domácího násilí dostává v posledních letech více do pozornosti veřejnosti, není povědomí společnosti dostačující. Stále narážíme na řadu problémů, které nejsme schopni řešit. Ne každý si dokáže představit domácí násilí v plném rozsahu se všemi formami, které zahrnuje. Mnohdy je obtížné připustit si závažnost těchto činů. Jedinci, kteří se s násilím nesetkali, často nerozumí reakcím obětí a nedokáží jim pomoci. Proto je nutné neustále šířit povědomí o této problematice, abychom byli schopni na tuto situaci reagovat a pomoci sami sobě či ohrožené osobě.

Bakalářská práce analyzuje problematiku domácího násilí se zaměřením na komparaci sociální práce s ženskými a s mužskými oběťmi partnerského násilí. Tato práce bude na problematiku partnerského násilí nahlížet z oblasti sociální práce, která vyžaduje

interdisciplinární přístup, proto bude nutné použít poznatky například z psychologie či z právní oblasti. Nezbytnou součástí bakalářské práce je komplexní pohled na problematiku domácího násilí se zaměřením na partnerské násilí.

V první části bakalářské práce jsou vymezena elementární teoretická východiska. Je popsán základní pojem domácí násilí, dále jeho formy a fáze. Nejsou opomenuty ani příčiny, jež mohou mít za následek páchaní násilí mezi blízkými osobami.

Část bakalářské práce je věnována specifickým aktérům domácího násilí. Kapitola se zabývá typologií oběti a pachatele domácího násilí. Jsou uvedeny základní charakteristiky obou účastníků jak v roli oběti, tak v roli agresora. Tato problematika se často setkává s genderovým stereotypem, kdy bývá automaticky spojován muž jakožto násilník a žena jakožto oběť. Tato kapitola se potýká s dilematem nazývání jednotlivých aktérů, muž nazýván jako oběť (ženský rod) a žena jako agresor (mužský rod). U obecných informací bylo pracováno s touto terminologií, tato označení byla ponechána.

Dříve byly za oběti domácího násilí považovány především ženy. Téměř každý výzkum uváděl jako pachatele muže. Partnerské násilí páchané na mužích není zatím v dnešní společnosti příliš zakotveno a reflektováno i přes to, že nové studie poukazují na případy, kdy se obětí domácího násilí stali muži. Byť je množství mužských obětí mnohonásobně nižší než u ženských obětí, není toto množství zanedbatelné.

Značnou část teoretické práce tvoří kapitola o sociální práci s oběťmi domácího násilí. Kapitola se zabývá různými formami pomoci osobám ohroženým domácím násilím prostřednictvím sociálních služeb. V neposlední řadě je vyobrazena práce sociálních pracovníků a pracovníc ve vztahu k obětem partnerského násilí. Teoretická část neopomíná ani preventivní postupy a právní úpravu.

Praktická část využívá pro výzkum kvalitativní metodu strukturovaný rozhovor, ze kterého je následně vypracován výstup. Cílem empirické části je komparace ženských a mužských obětí domácího násilí. Bude zjištěno, jaké podobnosti či odlišnosti nalezneme v konkrétních případech. Také bude poukázáno na fakta domácího násilí na skutečných případech.

Pro vypracování bakalářské práce byla použita jako zdroj odborná literatura pro pomáhající profese. Zejména literatura zabývající se sociální prací a psychologií. Dále bylo čerpáno z právních normativních aktů.

Vybrané téma je stále aktuální, proto je nutné věnovat problematice domácího násilí velkou pozornost. Je nezbytné, reflektovat tento sociálně patologický jev, a snažit se o jeho eliminaci.

1. PROBLEMATIKA DOMÁCIHO NÁSILÍ

V české i v cizojazyčné literatuře se setkáváme s velkým množstvím definic a termínů pro domácí násilí. Různé vědní obory, zabývající se touto problematikou, definují domácí násilí z různých hledisek. Je možné se setkat s definicemi z oblasti kriminologie, psychologie, sociologie a jiných věd. Z tohoto důvodu se potýkáme s terminologickou nejednotností.

Jak již bylo zmíněno, problematika domácího násilí zasahuje do mnoha vědních oblastí a je nutné komplexní řešení problému. Tato práce bude na tuto problematiku nahlížet z oblasti sociální práce, která vyžaduje interdisciplinární přístup, proto bude nutné použít poznatky například z psychologie či z právní oblasti.

Termín domácí násilí vychází z překladu anglické literatury, kde je užíván výraz „domestic violence“, tento typ násilí se odehrává ve společné domácnosti. Je typický vztah mezi obětí a násilníkem. Domácí násilí může mít různé podoby, v širším významu se může jednat o rodinné násilí, kdy dochází k násilnému jednání mezi partnery, se seniory či k týrání dětí. (Voňková, 2008)

Tato práce je zaměřena na problematiku heterosexuálního partnerského násilí páchaného jak na ženách, tak na mužích. Domácí násilí je klíčovou formulí užívanou ve spojení s partnerským násilím. Dalšími synonymy pro partnerské násilí mohou být například pojmy jako partnerské zneužívání, domácí zneužívání, intimní násilí a jiné (Bednářová, 2009).

Z historického hlediska není partnerské násilí novým sociálním problémem, kterému musí sociální práce čelit. Případy, kdy bylo pácháno domácí násilí, se objevovaly již dříve, nebylo jim však věnováno příliš pozornosti. Společnost se hovorům na dané téma vyhýbala. Téma domácí násilí bylo dlouhou dobu zapovězeno a považováno za okrajovou záležitost, jenž se týká pouze nejslabších sociálních vrstev, minoritních skupin a podobně. Až v posledních letech dochází k výrazným změnám v postoji k této problematice. Povědomí o domácím násilí vzrůstá a zájem veřejnosti se zvyšuje.

O domácím násilí se začíná mluvit v 60.-70. letech 20. století, kdy vznikla ve Spojených státech amerických řada publikací na téma partnerské násilí.

Dochází k výzkumům a k prvním pokusům o odtabuizování tohoto sociálně patologického jevu. Za oběti byly považovány především ženy. Právě díky rozrůstajícím se feministickým hnutím ve Spojených státech amerických rostl zájem o zlepšení tohoto problému. Postupně se zájem o problematiku domácího násilí šířil i dále do Evropy.

Koncem 20. století zájem o problematiku domácího násilí ustal. Přestala se zajímat jak veřejnost, tak odborníci. Případy páchání domácího násilí se vyskytovaly, ale pozornosti pomáhajících profesí se jim dostalo až ve chvíli, kdy nabyly známek trestného činu. K významné změně došlo až na počátku 21. století, kdy se o problematiku domácího násilí začala společnost zajímat v širším měřítku. (Čírtková, 2008)

V České republice se začalo o problematice domácího násilí více hovořit až po provedení mezinárodního průzkumu v letech 2002–2003. Výsledky průzkumu byly alarmující. Od této doby je viditelná snaha o medializaci této problematiky v naší zemi. (Bednářová, 2006)

Domácí násilí se v obecné rovině definuje jako sociálně patologický jev, při němž dochází k porušování základních lidských práv a svobod v partnerských či jinak blízkých vztazích. Je kladen důraz na ničivé dopady na sociální skupinu rodiny. Stejně jako ostatní druhy násilí je i partnerské násilí nezákonné.

Domácí násilí je řazeno mezi jednu z nejnebezpečnějších forem násilí zejména pro jeho skrytost a obtížnou postižitelnost. Mnohdy bývá bagatelizováno. Domácí násilí se odehrává v soukromí a většinou bez přítomnosti svědků. Násilí provádí blízká osoba oběti se záměrem ublížit, získat převahu a projevit moc či za účelem obět' k něčemu přinutit. (Králičková a kol., 2011)

Vágnerová (2004, s. 633) definuje domácí násilí jako „*zneužití postavení a moci, kterou pachatel v rodině má. Projevuje se nepřiměřenými požadavky, vynucováním podřízenosti oběti a kontroly nad jejím životem. Toho je dosahováno násilím, event. vyhrožováním a využíváním strachu z další újmy.*“

Ke kontrole nad životem oběti dosahuje agresor skrze svou moc, kdy se násilným jednáním, výhrůžkami či jiným omezováním druhé osoby snaží obět' ovládnout.

Jedná se o chování, které způsobuje u druhého z partnerů strach. V rámci domácího násilí lze jednoznačně identifikovat pachatele a oběť.

Matoušek a kol. (2013) nahlíží na tuto problematiku jako na poruchu vztahu mezi blízkými osobami. Poruchy vztahu mohou mít různé podoby, nemusí se vždy jednat o domácí násilí. O domácí násilí se jedná v případě, kdy dlouhodobě a opakovaně dochází k jednostrannému násilí mezi osobami žijícími ve stejné domácnosti.

Co je a co není domácí násilí popisuje organizace Bílý kruh bezpečí. Domácí násilí je: *„Fyzické, psychické nebo sexuální násilí mezi intimními partnery, tj. manžely, druhy apod., ke kterému dochází v soukromí, tedy mimo kontrolu veřejnosti, intenzita násilných incidentů se zpravidla stupňuje a u oběti vede ke ztrátě schopností včas zastavit násilné incidenty a efektivně vyřešit narušený vztah. Domácí násilí je jednostranné, násilná osoba a ohrožená osoba si nikdy nemění role.“* (Bílý kruh bezpečí, ©2009)

Naopak za domácí násilí není možné označit jednorázový spor či vzájemné násilí v partnerském vztahu, byť může mít závažné následky. Dle Matouška a kol. (2013) není možné za domácí násilí považovat akt, kdy se ani jeden z aktérů nevnímá jako oběť a není vykonávána moc nad druhým.

1.1 Znaky domácího násilí

Z již uvedených definic vyplývají určité znaky domácího násilí. Tyto charakteristické znaky nemusí být vždy dobře rozpoznatelné a mohou se v jednotlivých případech lišit. Ke každému případu se musí přistupovat individuálně. Aby mohl být čin uznán jako trestný, musí jeho skutková podstata zahrnovat čtyři níže uvedené znaky. Pokud není naplněn jeden z těchto základních znaků, není naplněna skutková podstata a čin nelze uznat jako trestný, protože důkazy nebyly prokazatelné (dle metodiky Policie České republiky, Závazný pokyn policejního prezidia č. 179/2006, kterým se stanoví postup příslušníků Policie ČR v případech domácího násilí).

Domácí násilí se vyznačuje přítomností různých forem násilí mezi blízkými osobami, které žijí či v minulosti žily ve společné domácnosti. Fakt, že oběť s agresorem žije ve společné domácnosti ztěžuje oběti odchod ze společného bydlení. Oběť a agresor jsou ve vztahu. Mohou být propojeni společnými dětmi či majetkem, což je další

faktor, který ztěžuje oběti opuštění agresivního partnera. (Adamcová, 2011)

Dalším klíčovým znakem je diferenciací rolí. Charakteristické pro domácí násilí je nerovné postavení aktérů, mají jasně rozdělené role oběti a agresora. Tyto role si v průběhu násilí nemění. Partnerské násilí probíhá jen ze strany jednoho z partnerů. Agresor si vynucuje mocenské postavení nad obětí, přebírá absolutní kontrolu nad jejím životem. Svým násilným chováním vyvolává v oběti strach. Oběť je nucena se podřídit. Ve většině případů oběť ze strachu nedokáže o násilí mluvit, a tudíž nedokáže vyhledat ani pomoc. Pomoc často vyhledává až ve fázi, kdy jí jde o život. (Huňková, 2004)

Typickým znakem pro domácí násilí je opakování incidentů v určitém cyklu. Incidenty nejsou ojedinělé ani jednorázové, naopak se vyznačují dlouhodobostí. Domácí násilí probíhá cyklicky s opakujícími se etapami. Pokud se oběť násilníkovi nevzepře, tak může násilí přetrvávat i několik let. Postupem času intenzita domácího násilí eskaluje a vytrácí se i důvod, proč je pácháno. Na tento typický znak upozorňují i autoři Střílková a Fryšták (2009, s. 13): „*Domácím násilím se rozumí opakované násilné jednání nebo opakované vyhrožování násilným jednáním, v důsledku, kterého dochází nebo hrozí, že dojde k nebezpečnému útoku proti životu, zdraví, svobodě nebo lidské důstojnosti, mezi osobami, které jsou či byly spolu v intimním, rodinném či jiném obdobném vztahu a žijí ve společně obývaném bytě nebo domě.*“

Dalším znakem domácího násilí je eskalace. Z počátku se násilí objevuje pozvolna a není nápadné. Oběť často nedokáže určit, co bylo spouštěčem násilí a kdy začalo. Začíná urážkami, ponižováním, vydíráním a podobně, což má negativní dopad na psychiku oběti. Násilí eskaluje a stupňuje se agresivita útoků. Útoky na psychiku oběti se proměňují na fyzické útoky s cílem ublížit.

Domácí násilí, jak napovídá již pojem domácí, se odehrává v soukromí. Z tohoto důvodu je dalším charakteristickým znakem neveřejnost. Násilí je pácháno beze svědků mimo kontrolu společnosti, a proto zůstává často skryto. S čímž souvisí obtížné dokazování spáchání tohoto činu. (Střílková, Fryšták, 2009)

1.2 Formy domácího násilí

V sociální práci se lze setkat s různým členěním domácího násilí. Autoři odborné literatury uvádí ve svých publikacích rozličné formy domácího násilí. Nejvíce užívané formy, jenž autoři uvádí, jsou zejména psychické, fyzické, sexuální a ekonomické násilí. Úlehlová (2009) doplňuje čtyři výše uvedené formy o sociální izolaci.

Různé formy domácího násilí se v mnoha případech prolínají. Níže budou základní formy popsány. Dle Matouška (2010) zahrnuje domácí násilí jakýkoliv projev fyzického, sexuálního a psychického násilí, včetně výhrůzek a užívání obdobného násilí.

Při fyzickém násilí dochází k poškozování oběti, v nejhrošším případě až k ohrožování života. V případě fyzické agrese se jedná o zjevné násilí, po němž zůstávají viditelné následky. Agresor užívá tělesné násilí, které je páčáno v podobě bití, fackování, strkání, řezání, svazování, tahání za vlasy, kousání, kopání, škrčení, třesení a podobně. Může dojít ke zhoršení funkčních schopností oběti či k trvalým následkům. Intenzita útoků se stupňuje, dochází k častějším a vážnějším incidentům. (Čírtková, 2004)

Psychické násilí je naopak označováno jako neviditelné, jelikož nejeví na první pohled žádné příznaky. Projevuje se ponižováním a zesměšňováním před ostatními lidmi, nadávkami, znevažováním oběti apod. Dále dochází k zastrašování a vyhrožování. Násilník může oběť psychicky vydírat například tím, že opustí rodinu. V opačném případě oběť vydírá tím, že odejme či unese dítě. Může docházet k pobízení dítěte proti druhému rodiči. Násilník se snaží v oběti vyvolat pocity viny. Psychické násilí často souvisí s fyzickým násilím, stojí většinou na počátku rozvíjejícího se násilného jednání. Identifikace psychického násilí je obtížná a těžko prokazatelná. „*Viktimologické průzkumy a údaje z poradenských míst nasvědčují tomu, že výskyt čistě psychického týrání dosahuje zhruba 18 % z celkového objemu domácího násilí.*“ (Čírtková, 2007, s. 1)

V některých případech dochází k sociální izolaci, která se projevuje bráněním oběti v kontaktu s rodinou a přáteli. Násilník se snaží mít oběť co nejvíce pod kontrolou, tudíž dochází ke kontrolování či k úplnému zakazování mobilního telefonu a ostatních zařízení určených pro elektronickou komunikaci. Dále se jedná o omezování pohybu.

Tato podoba násilí je často užívána již na počátku vztahu. Agresor chce být s obětí sám. Tato forma je označována jako sociální násilí. (Úlehlová, 2009)

Dalším způsobem, jak získat nad obětí moc a kontrolu, je zamezení přístupu finančních prostředků. Agresor manipuluje s obětí skrz finance, přebírá absolutní kontrolu nad příjmy, nakládá s majetkem oběti. V tomto případě se jedná o ekonomické násilí. (Conwayová, 2007)

Další formou násilí je sexuální násilí. Sexuální násilí můžeme označit jako nedobrovolný sexuální kontakt. Zahrnuje znásilnění či vynucení si pohlavního styku a různých sexuálních praktik proti vůli oběti. Do této skupiny násilí spadá i nucení k prostituci. „*Sexuální násilí je v manželství velmi častou formou domácího násilí. Oběti tyto činy často nehlásí, jelikož mají strach nebo trpí hanbou - jedná se tedy o činy s nejvyšší latencí.*“ (Buskotte, 2008, s. 48)

Jako další formu násilí lze považovat pronásledování neboli stalking. Tato forma násilí je často spojena s odchodem od agresora. Projevuje se posedlostí pachatele mít oběť neustále pod kontrolou. Vyznačuje se opakovanými pokusy o kontakt s obětí. Pronásledování probíhá osobně, prostřednictvím telefonu, emailů a podobně. Agresor se snaží získat co největší přehled o oběti, vzbuzuje v ní strach. Ve vyhocených případech může dojít až k napadení či k ničení osobního majetku.

1.3 Fáze domácího násilí

Domácí násilí probíhá v typických fázích a v určitém cyklu, třebaže se můžeme domnívat, že nelze průběh násilí předvídat. Tzv. cyklem domácího násilí se zabývala Lenore Walkerová, která jej v roce 1979 popsala. Cyklus domácího násilí se skládá ze čtyř fází, které mají specifické atributy. Jednotlivé fáze se v různém časovém intervalu opakují, dokud nedojde k přerušení cyklu. Postupem času se interval mezi jednotlivými fázemi zkracuje a vzrůstá intenzita násilí. (Střílková, Fryšták, 2009)

Charakteristika jednotlivých fází cyklu je důležitá, abychom dokázali určit v jaké fázi se oběť nachází, aby jí byla poskytnuta co nejadekvátnější pomoc. Počátky domácího násilí bývají často nenápadné. Pokud násilí neustane již v zárodku je pravděpodobné, že dojde k jeho stupňování.

První fáze, která předchází stádiu násilí, je fáze napětí. V této fázi dochází k stupňování napětí a k prvním konfliktům. Projevuje se mírnými incidenty, především verbální agresí. Agresor je podrážděný a narůstá tenze. Oběť se snaží předejít konfliktu a usiluje o odvrácení násilí, které bude následovat. Vychází agresorovi ve všem vstříc. Navzdory tomu pocíťuje strach a trpí pocitem viny. Oběť si nedokáže připustit, co se stalo. Namlouvá si, že jde o neplánovanou situaci, a že vše bude zase v pořádku. (Střílková, Fryšták, 2009)

Nastává fáze násilí, kdy dochází k vypuštění vzteku. Tenze eskaluje a dochází k páchání násilí. Agresor uplatňuje moc nad obětí a ztrácí kontrolu nad svým jednáním. Násilí se objevuje v již popsaných formách. Jedná se o relativně krátkou fázi, která může mít za následek zranění či jiné závažnější následky. Oběť je deprivovaná a pocíťuje strach. (Vargová a kol., 2008)

Jednou z fází domácího násilí bývá i usmířování. Tato fáze se nazývá fází klidu. Násilník se obává ztráty kontroly nad obětí, proto změní své chování. Agresor se omlouvá a slibuje, že se napraví. V mnoha případech zlehčuje svou vinu a snaží se ji svalit na oběť. Oběť násilníkovi podlehne a uvěří, že se změní, protože ji má rád, a že se násilí již nebude opakovat. Oběť si utvoří na agresorovi závislost a nedokáže ho opustit. (Ševčík, Špatenková, 2011)

1.4 Teorie příčin vzniku domácího násilí

Mezi rizikové faktory, které mají za následek vznik domácího násilí patří psychopatologie osobnosti. Některé osoby mají určité vrozené či získané sklony k tomu stát se násilným člověkem, který týrá své blízké. Někteří lidé jednájí v afektu a nedokáží se kontrolovat, podráždí je i sebemenší problém, který řeší nepřiměřeně. Násilníci často postrádají schopnost empatie. (Střílková, Fryšták, 2009)

V některých případech jsou příčinou vzniku domácího násilí krizové sociální situace jako je ztráta zaměstnání, dluhy a podobně. Násilník řeší svůj neúspěch, stres a jiné násilným chováním vůči oběti. (Voňková, 2004)

Mnoho odborníků dává do souvislosti s násilím další negativní sociální problémy jako je například nadměrné užívání alkoholu a drog. Dalšími potenciálními násilníky mohou být tedy uživatelé alkoholu a jiných drog.

V dalších případech může být násilníkem osoba, která sama prožila domácí násilí. Mnohdy přejímá způsob chování svých rodičů a přenáší tyto vzorce chování do své vlastní rodiny, na svého vlastního partnera nebo na své dítě. Agresor se potýká s absencí kvalitních rodičovských vzorů. (Bednářová, 2009)

Prvotní příčinou vedoucí ke vzniku domácího násilí je žárlivost, která může stupňovat až k sociální izolaci a nadměrné kontrole. Oběti je zakazován kontakt se sociálním okolím. V dalších případech dochází k citovému vydírání, při kterém je například vyhrožováno sebevraždou.

Dalším z rizikových faktorů je finanční závislost na partnerovi, kdy partner vydělává výrazně více peněz. Oběti je zamezován přístup k financím, může být nucena k odevzdávání vlastních peněz či k přepsání majetku. V případě, že nemá oběť dostatek finančních prostředků na základní potřeby, stává se závislou, což výrazně ztěžuje odchod od partnera, který má nad obětí moc. Tato situace často nastává v případě rodičovské dovolené, kdy je jeden z partnerů doma s dítětem a je závislý na finančních prostředcích druhého z partnerů.

Další příčinou domácího násilí mohou být vztahy, ve kterých dochází k etnickým a kulturním rozdílům. V různých kulturách je rozdílně vnímáno postavení žen a mužů. (Bednářová, 2009)

2 SPECIFIKA AKTÉRŮ

2.1 Obecná typologie násilníka

Pachatelé domácího násilí pocházejí z různých sociálních, ekonomických, etnických a rasových skupin. Násilná osoba může být příslušníkem jakékoli společenské vrstvy. Domácího násilí se dopouštějí různé osobnostní typy. Agresorem může být muž, žena, dítě nebo senior. Neexistuje tedy jednoznačná typologie pachatele, která by dokázala přesně charakterizovat násilníka. Existuje však řada rysů vycházející z reálných případů, která násilné osoby spojuje. Poznatky týkající se typologie násilníků vycházejí ze zdrojů kriminologických výzkumů, od samotných obětí a z psychologicky zaměřených studií. (Matoušek a kol., 2010)

Jedním z rysů, který násilníky často spojuje je takzvaná dvojí tvář. Násilníci na společnost obvykle působí jako laskaví a ohleduplní lidé. Okolí nabývá dojmu, že jde o velmi milé a přátelské lidi. Pro okolí bývají těžce odhalitelní. Mimo domov nevykazují násilné chování. V soukromí jsou tito lidé vůči svému partnerovi bezohlední a agresivní.

Velký vliv na formování osobnosti má působení rodiny a zázemí, ze kterého daná osoba pochází. Mnozí pachatelé byli často sami v dětství přímými či nepřímými účastníky domácího násilí. Přejímají způsob chování svých rodičů a přenáší tyto vzorce chování do svého vztahu. Tyto vzorce chování považují za normální. (Střílková, Fryšták, 2009)

Násilníci mohou trpět nízkým sebevědomím. Jednáním s obětí si mohou kompenzovat vlastní nedostatky. Na oběti se stávají až patologicky závislí. Jsou výbušní, neovládají své emoce, mají strach ze samoty a opuštění. V případě, kdy oběť začne vyhrožovat odchodem z násilného soužití ji násilník začne citově vydírat a pokouší se ji všemi možnými prostředky udržet ve vztahu. Dochází k nadměrné kontrole partnera. Násilné osoby užívají různé manipulativní techniky. Udržují kontrolu a moc nad životem oběti. V mnoha případech své jednání zlehčují a obviňují oběť.

2.1.1 Ženy jako násilné osoby

Případů, ve kterých figurují ženy jako pachatelky domácího násilí, není mnoho. Jedním z důvodů je i skutečnost, že muži, kteří se stanou obětí domácího násilí nevyhledají pomoc. Ženy jakožto pachatelky domácího násilí bývají často podceňovány. Tradiční pojetí role nekoresponduje s představou ženy v roli násilné osoby. Společnost vnímá ženu jako zranitelnou něžnou bytost.

Násilné činy páchané ženami bývají více zákeřné a promyšlené. Své chování umí dobře skrýt. Často se násilné jednání připisovalo sebeobraně nebo jako reakce na násilí páchané mužem. Tento názor je však mylný. (Ševčík, Špatenková a kol., 2011)

Ženy užívají různé formy domácího násilí. Podoba násilí se mění z psychického na emocionální, v některých případech až na fyzické násilí. Bývají často žárlivé a užívají různé formy nátlaku.

2.1.2 Muži jako násilné osoby

Jednoznačný osobnostní profil násilníka neexistuje. Domácího násilí se dopouštějí různé osobnostní typy mužů. Podle klinických popisů zkoumaných vzorků agresorů domácího násilí se často jedná o protichůdné osobnostní typy.

Agresor vyvolává v ohrožené ženě pocit viny za své jednání. Vynucuje si sociální izolaci oběti, omezuje tak její právo na kontakt s okolím. Ohrožená osoba ztrácí možnost svěřit se se svým problémem někomu blízkému. Agresoři v mnoha případech vyznávají tradiční rozdělení ženských a mužských rolí. Násilný partner nevnímá svou partnerku jako sobě rovnou, v mnoha případech jí pohrdá. Dochází k povyšování nad oběti. Partner dává najevo svou moc. K oběti má majetnický postoj. Násilník oběť zastrahuje a citově ji vydírá. Utváří si s ní vzájemné pouto, které lze obtížně rozdělit. (Střílková, Fryšták, 2009)

Muži jakožto agresoři domácího násilí užívají tvrdší formy násilí. (Buriánek a kol., 2014)

2.2 Obecná typologie obětí

Statisticky bývají nejvíce ohroženou skupinou ženy. Není však výjimkou, že se oběťmi domácího násilí stávají i muži. Osobou ohroženou domácím násilím může být kdokoliv bez ohledu na společenský status, věk, pohlaví a jiné.

Ve většině případů jde o jedince, kteří nedokáží rozpoznat manipulativní chování, které může vést k domácímu násilí. V počátku vztahu často přehlédnou typické znaky násilné osoby. (Ševčík, Špatenková a kol., 2011)

Oběti domácího násilí mívají nízké sebevědomí a nedokáží se ze strachu bránit útokům a vyhledat pomoc. Domácí násilí tak bývá dlouhou dobu skryto. Jeden z partnerů bývá ve vztahu dominantní, v mnoha případech rozhoduje a jedná za druhého. Oběti bývají závislé a podřizují se. Čím více se oběť podřizuje, tím více se situace zhoršuje.

Vykazují strach z neuposlechnutí násilné osoby a trpí pocitem viny za násilí, které je páčáno. Oběti mají velmi často potřebu držet rodinu pospolu za každou cenu, mají strach z opuštění.

Následky domácího násilí se na oběti projevují mimo jiné v podobě psychosomatických poruch, depresí, nespavosti, panické ataky, poruch příjmu potravy a podobně. U řady obětí se rozvine posttraumatická stresová porucha. (Střílková, Fryšták, 2009)

2.2.1 Muži jako osoby ohrožené domácím násilím

Společnost dlouhou dobu nepovažovala muže za oběti domácího násilí. Muži jsou často spojováni s různými mýty, které jsou vázány na genderové stereotypy. V kontextu domácího násilí nalézáme rozpor spojený se stereotypem, že pachatelé domácího násilí jsou vždy muži. Násilí na mužích je proto méně očekávatelné a nedosahuje v současné době tak vysoké pozornosti jako násilí páchané na ženách.

Jednosměrnost domácího násilí lze vyvrátit, ačkoliv se případy domácího násilí, kdy je obětí muž, vyskytují ve znatelně menším měřítku, nelze toto množství přehlédnout. Výzkumné údaje poradenských center uvádí počet mužských obětí v intervalu od 2 do 5 % (Matoušek a kol., 2010, s. 231).

Je velmi komplikované popsat všeobecný portrét či obecnou podobu muže, který je ohrožen domácím násilím. Matoušek (2008, s. 233) uvádí charakteristiku týraného muže jako: „*Muž, který je obětí násilného chování své partnerky. V našem kulturním okruhu se t. m. stává muž podrobivý, s nímž se žena někdy už od začátku spojuje proto, aby si potvrdila svou převahu. K týrání muže dochází spíše v partnerských dvojicích, kde je žena výrazně mladší a muž starší. Formy týrání mužů jsou „měkčí“ než způsoby týrání žen; přímé fyzické napadání je výjimečné. Muži jsou spíše terčem verbální agresivity, vydírání, intrik, popouzení, různých degradujících praktik (žena si např. přivede domů milence v době, kdy je tam i její muž). Muži týrání utajují, protože jeho zveřejnění by bylo ostudou. Rozsah tohoto fenoménu je proto hůře zjištělný než rozsah týrání žen.*“

Domácí násilí páchané na mužích bývá méně zjevné a hůře prokazatelné než násilí páchané na ženách. Důvodem je, že při násilí páchaném na mužích dochází k drobnějším fyzickým následkům, než je tomu v případech násilí páchaného na ženách. V mnoha případech si muž nepřipouští, že je na něm pácháno násilí, nevyhodnocuje chování partnerky jako nežádoucí, tudíž se neidentifikuje jako oběť. Dalším důvodem je, že muži zatajují skutečnost, že se stali obětí domácího násilí. O této skutečnosti se v mnoha případech společnost ani nedozví, stále tak může přetrvávat představa, že se oběťmi domácího násilí stávají pouze ženy. Týrání mužů tak mohou mít pocit, že jejich problém je ojedinělý a stydí se vyhledat pomoc. U mužských obětí domácího násilí musíme počítat s větší latencí. (Buriánek a kol., 2014)

Ševčík, Špatenková a kol. (2011) poukazují na výzkumná šetření, ze kterých vyplývá, že muži vyhledávají zřídka sociální služby pro oběti domácího násilí. Obracejí se na pomoc zejména v právní oblasti. Na druhé straně není jasné, zdali prevence a intervence dosahuje stejného rozsahu jako je tomu v případě týraných žen, jelikož sociální služby mohou být zaměřeny především na ženy jakožto nejčastější oběti domácího násilí. Mužským obětem nemusí být věnována dostatečná pozornost a adekvátní pomoc. „*V současnosti je všeobecně akceptováno, že domácí násilí může v roli oběti postihnout nejen ženy, ale také muže, děti a rovněž seniory.*“ (Čírtková, 2008, s. 9)

Ve společnosti se objevuje stále více případů, kdy se obětí domácího násilí stal muž.

Pohled společnosti na tuto problematiku je velmi důležitý, aby obětem nezpůsobovala druhotné trauma. Z tohoto důvodu by se měla společnost vyvarovat stereotypům, které se váží k mužským obětem domácího násilí. Častým stereotypem je, že je muž silnější než žena, tudíž není možné, aby se stal obětí domácího násilí. Domácí násilí páchané na mužích je nedostatečně reflektováno jak v odborné literatuře, tak ve veřejném diskursu.

2.2.2 Ženy jako osoby ohrožené domácím násilím

Je pochopitelné, že se zájem odborníků na problematiku domácího násilí upínal především na ženské oběti domácího násilí. Ženy jsou dle statistik nejčastějšími oběťmi domácího násilí.

Specifika týrané ženy jsou popsána v odborné literatuře. Dle těchto popisů jsou domácím násilím ohroženy ženy, které jsou podřízené partnerovi. V mnoha případech jsou sociálně izolovány. Partnerovo manipulativní chování je dovede k pocitu bezmoci, cítí se méněcenné. Dochází k popírání viny útočnicka, týraná žena viní sebe či připisuje násilí vnějším okolnostem. Jednání partnera bagatelizuje a nevnímá vážnost situace. (Ševčík, Špaténková, 2011)

Matoušek (2008, s. 232-233) charakterizuje týranou ženu jako: *„Žena, jež je obětí násilného chování svého partnera. T. ž. se stává žena, která má nízké sebehodnocení, zvýšenou zranitelnost, případně sklony k depresím. T. ž. často vyrůstala v rodině s dominantním otcem nebo bez otce. Takové ženě mužovy drsné praktiky – dokud nepřekročí určitou mez – připadají normální nebo jeho projevy násilí omlouvá a minimalizuje.“*

Dochází k deformaci ve vnímání reality, oběť považuje násilí za každodenní normu. Příčina páchání násilí na ženách je vysvětlována jako zneužití moci. V případě, kdy taková situace nastane, ženy ztrácejí schopnost kontrolovat svůj život a stávají se bezmocné. Ženy jsou snadným terčem agrese a podléhají tlaku svých partnerů. Pokud se násilí opakuje a žena v takové situaci přetrvává, je možné ji označit za týranou. *„Syndrom týrané ženy lze vymezit jako soubor specifických charakteristik a důsledků zneužívání, které vedou ke snížené schopnosti ženy efektivně reagovat na prožívané násilí.“* (Střílková, Fryšták, 2009, s. 21)

3 PRÁCE S OBĚTÍ DOMÁCIHO NÁSILÍ

Práce s obětí domácího násilí vyžaduje komplexní přístup. Je nutné zapojení všech institucí, které by mohly být pro oběť prvním kontaktem. Systém pomoci obětem domácího násilí by měl být složen nejen z pomáhajících institucí, ale i z institucí, které se nacházejí v místní úrovni oběti. Jedná se o represivní instituce, do nichž spadá Policie České republiky, městská a obecní policie či přestupková oddělení obecních úřadů. Mezi pomáhající instituce řadíme zdravotnická zařízení a sociální služby poskytované dle zákona č. 108/ 2006 Sb., o sociálních službách, kterým bude věnována následující kapitola. (Úlehlová, 2009).

Systém pomoci obětem domácího násilí přímo závisí na dostupnosti sociálních služeb a na kvalitě jejich poskytování. Pro kvalitu sociálních služeb je důležitá specializace a přístup sociálních pracovníků a pracovníků.

Přímá pomoc je zaměřena na klienta. Zahrnuje krizovou pomoc (telefonická krizová linka, krizová lůžka, kontaktní krizová pomoc), odborné sociální poradenství (sociální poradenství, právní poradenství a terapie, psychologické poradenství a pedagogické poradenství) a pomoc azylových domů. Přímá práce je poskytována formou pobytových, ambulantních a terénních služeb.

Práce s oběťmi domácího násilí nese určitá specifika. Existují zásady, které by se měly při poskytování pomoci dodržovat. V rámci výkonu sociální práce jednáme v roli profesionála, který by měl mít jisté charakteristiky. Při interakci s klientem je nutné užívat nástroje sociální práce, které nám pomohou při poskytování odborné pomoci.

Odborná literatura uvádí velké množství charakteristik sociálního pracovníka, mezi něž patří mimo jiné odborné kompetence. Potřebná je schopnost empatie, která je důležitá pro porozumění a vnímání potřeb klienta. Pomáhající profesionál by měl být autentický, aby získal důvěru klienta. Je nutný individuální přístup, protože prožívání a jednání obětí domácího násilí jsou různá. Další zásadou, na kterou je nutné brát zřetel, aby nedocházelo k dalšímu traumatizování oběti, je respekt klienta. Pracovník by neměl klienta kritizovat a odsuzovat. Naopak by neměl zapomenout klienta ocenit, že vyhledal odbornou pomoc. Je nutné dát klientovi prostor, aby mohl hovořit o svých traumatech. Klient si žádá pochopení. Pracovník by měl zvolit vhodný typ komunikace, který bude na úrovni klienta,

tak aby klient obsahu porozuměl. Z tohoto důvodu není vhodné užívat cizí či odborné termíny. (Střílková, Fryšták, 2009)

Měl by být projevem zájem. Reflektováno, co nám klient říká. Je potřeba se ujistit, že bylo porozuměno tomu, co klient říká. Proto by mělo být užíváno parafráze, případně se doptávat. Důležitou roli hraje i neverbální projev zájmu. S klientem by měl být udržován oční kontakt. Podstatný je i výraz tváře.

Nebát se problém domácího násilí pojmenovat. Snažit se klienta aktivizovat k řešení problému. Společně stanovovat malé cíle či navrhnout různé možnosti, které povedou ke zlepšení problému.

Na druhé straně existují i zásady, kterým je nutno se vyvarovat. Vyhnout bychom se měli planému slibování, zlehčování či unáhlenému rozhodování. Oběť by neměla být litována. Lítost může mít za následek snížení sebevědomí a osobních hodnot. Pracovník by neměl vnučovat klientovi své hodnoty. (Vargová a kol., 2008)

Při pomoci oběti domácího násilí může nastat obtížně řešitelná situace, a to v případě, kdy oběť neodejde od násilného partnera, ale sdílí s ním dál společnou domácnost. V těchto případech je nutné oběť informovat o bezpečnostním plánu, který zahrnuje bezpečnostní kroky v případě dalšího páchání násilí.

Jedním z bezpečnostních kroků je zapamatování si důležitých telefonních čísel jako je například číslo policie či nonstop linka pro domácí násilí apod. Oběť by si měla vytvořit podpůrnou síť s příbuznými nebo s přáteli, měla by se jim svěřit se svým problémem. Je dobré, aby si s nimi domluvila určité znamení, které bude značit, že se násilí opakuje. V případě, že bude nucena v krizové situaci odejít bez osobních věcí měla by mít u někoho z blízkých uloženou pohotovostní tašku s důležitými dokumenty a s penězi. Pohotovostní taška by měla obsahovat základní potřeby jako jsou léky, věci denního užití a další.

V krizové situaci napomůže předem promyšlené naplánování únikové cesty. Pokud nastane násilný incident, měla by se oběť zdržovat v místnosti, která je nejbezpečnější a ze které je možnost úniku. Měla by si také promyslet, kam by šla v případě, kdy by utekla násilnému partnerovi a jak by se tam dostala. (Bílý kruh bezpečí, ©2009)

3.1 Pomoc podle zákona 108/2006 Sb., o sociálních službách

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách upravuje podmínky poskytování pomoci a podpory osobám, které se ocitly v nepříznivé sociální situaci. Základní zásadou zákona o sociálních službách je nárok na bezplatné poskytnutí základního sociálního poradenství.

Zřizuje sociální služby, které poskytují pomoc a ochranu ohroženým osobám. Mezi sociální služby poskytující pomoc osobám ohroženým domácím násilím patří například intervenční centra, která propojují policii, soudy a další subjekty zainteresované do této problematiky. Další službou jsou azylové domy, které slouží především k poskytnutí dočasného bydlení. Zákon o sociálních službách zaručuje v rámci odborného sociálního poradenství také manželské a rodinné poradny, které napomáhají při řešení vztahových problémů a jako prevence násilí. (Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách)

3.1.1 Intervenční centra

V každém kraji České republiky existuje intervenční centrum, které poskytuje služby ambulantní, terénní či pobytové. Služby intervenčních center jsou zakotveny v zákoně č. 108/2006 Sb., o sociálních službách.

Intervenční centra jsou konstituovaná sociální služba, sloužící k pomoci a podpoře v oblasti sociálně právního poradenství pro osoby ohrožené domácím násilím a jejich blízké. V systému pomoci osobám ohrožených domácím násilím mají intervenční centra neodmyslitelnou funkci. Úzce spolupracují s Policií České republiky, zajišťují spolupráci s poskytovateli jiných sociálních služeb, obcemi, v neposlední řadě spolupracují s orgány sociálně právní ochrany dětí. (Conwayová, 2007)

Intervenční centra nabízí komplexní služby, které zahrnují psychologickou a telefonickou krizovou pomoc, sociálně terapeutickou činnost, sociálně-právní a organizační pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí. Dále zaručují zprostředkování kontaktu s jiným odborným pracovištěm a návaznost na další služby.

Intervenční centra poskytují pomoc na základě žádosti osoby ohrožené domácím násilím, či na základě jiné osoby. Dále pak na základě rozhodnutí Policie České republiky o vykázání ze společného obydlí dle zákona č. 35/2006 Sb., na ochranu před domácím násilím je osobě ohrožené domácím násilím nabídnuta intervenčním centrem pomoc nejpozději do 48 hodin od doručení kopie záznamu Policie ČR o rozhodnutí vykázání. (Zákon č. 35/2006 Sb., na ochranu před domácím násilím)

Význam intervenčních center při řešení domácího násilí zmiňuje Špatenková: *„Intervenční centra v České republice mají v systému komplexní ochrany osob ohrožených domácím násilím nezastupitelnou roli, bez jejich existence by systém jako celek nefungoval. Dosavadní zkušenosti této specializované sociální služby v České republice ukazují správnost a opodstatněnost zvolené cesty.“* (Špatenková, 2011, s. 113)

3.1.2 Azylové domy

Azylový dům je sociální služba, která poskytuje podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách dle § 57 pobytové služby na přechodnou dobu osobám v nepříznivé sociální situaci spojené se ztrátou bydlení. Služba poskytuje tyto základní činnosti: poskytnutí stravy nebo pomoc při zajištění stravy, poskytnutí ubytování, pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí. Některé služby jsou zpoplatněny. Bezplatně poskytují azylové domy ze zákona základní sociální poradenství. (Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách)

Azylové domy dále poskytují fakultativní služby, které se mohou v různých zařízeních lišit. Jedná se například o služby výchovné a vzdělávací, sociálně aktivizační činnosti či přístup k internetu.

Azylový dům pomáhá klientům s řešením nepříznivé sociální situace, poskytuje jim bezpečné místo na přechodnou dobu. Za podpory pracovníků dochází k minimalizování či odstraňování následků násilí. Azylové domy poskytují ubytování po dobu zpravidla nepřevyšující jeden rok, podle individuálního posouzení případu je možné tuto dobu prodloužit. (Kozlová, 2005)

3.1.3 Krizová intervence

Centra krizové intervence poskytují krátkodobou pomoc osobám, které jsou v ohrožení života. Cílem je stabilizovat aktuální situaci ohrožených osob, kterou nejsou schopni řešit vlastními silami. Dle § 60: „*Krizová pomoc je terénní, ambulantní nebo pobytová služba na přechodnou dobu poskytovaná osobám, které se nacházejí v situaci ohrožení zdraví nebo života, kdy přechodnou nemohou řešit svoji nepříznivou sociální situací vlastními silami.*“ (Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách)

Krizová pomoc se snaží o redukci bezprostředního ohrožení oběti. Jedná se o okamžitou odbornou pomoc, při níž jsou poskytovány různé formy pomoci osobám, které se ocitly v krizi. Krizová intervence má za úkol poskytnout podporu oběti a zajistit její bezpečí. Kromě identifikace problému je nutné vytvořit individuální bezpečnostní plán a zmapovat další dostupné zdroje pomoci.

Cílem krizové intervence je dle Matouška (2008) posílení klientových adaptačních schopností. Je třeba mu umožnit širší náhled na problém. Napomáhá při posilování sebedůvěry a při vyjadřování emocí. Aktivuje zdroje podpory v jeho okolí.

Základní činností krizové intervence je poskytnutí ubytování na přechodnou dobu a poskytnutí stravy či pomoc při jejím zajištění. Dále jsou v rámci krizové intervence poskytovány sociálně terapeutické činnosti, pomoc při uplatňování práv a oprávněných zájmů, v neposlední řadě pomoc při obstarávání osobních záležitostí. (Vyhláška č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách)

3.2 Další formy pomoci

Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře zatím nezahrnuje dávky, které by byly přímo určeny osobám ohroženým domácím násilím. Ohrožené osoby mohou čerpat ty dávky, u kterých splní zákonem stanovené podmínky. Mohou požádat například o přídavek na dítě, příspěvek na bydlení a podobně.

Pomoc nabízí i neziskové organizace, mezi které patří například Bílý kruh bezpečí, občanské sdružení ROSA či Acorus a jiné. Tyto neziskové organizace nabízejí pomoc obětem domácího násilí prostřednictvím odborného sociálního poradenství, umožňují pobyt v azylových domech, provozují telefonickou krizovou pomoc a další formy pomoci. V neposlední řadě se podílejí na prevenci.

4 PREVENTIVNÍ POSTUPY

Tato kapitola se zabývá tím, co je podstatné pro předcházení vzniku domácího násilí. Prevencí se rozumí konkrétní aktivity realizované s cílem předejít problémům a následkům spojených s domácím násilím. Pro prevenci je důležitá spolupráce různých činitelů jako je například rodina, škola, pomáhající profese, masmédiá a jiné zainteresované subjekty.

4.1 Primární prevence

Hlavním cílem primární prevence je snížit výskyt a předejít vzniku domácího násilí. Zaměřuje se na rizikové faktory, které mají za následek jakoukoliv formu násilí. Primární prevence se snaží zmírnit výskyt domácího násilí působením na širokou veřejnost. Její hlavní činností je tedy informovat společnost o této problematice. Účinným nástrojem pro zvyšování povědomí široké veřejnosti o tomto společenském jevu je pořádání preventivních programů, přednášek a konferencí. Dále by měla primární prevence probíhat na školách formou výchovně-vzdělávacích programů v rámci rodinné a občanské výchovy.

Podstatou prevence proti domácímu násilí je především snaha učinit kroky, které sníží jeho výskyt formou zamezení vzniku okolností vedoucích k propuknutí násilí ve vztahu s osobou blízkou. Je lepší problému domácího násilí předcházet již v počátcích, aby nedošlo k jeho stupňování. (Voňková, 2008)

4.2 Sekundární prevence

Sekundární prevence se zabývá včasným zachycením problému a následnou intervencí. Součástí prevence je zamezení zhoršení situace. Sekundární prevence je závislá na krizové intervenci, poradenství či přímé terapii, která je poskytována obětem domácího násilí, ale také dalším osobám, které byly násilím zasaženy. Sekundární prevence zahrnuje trestní stíhání pachatele.

4.3 Terciální prevence

Cílem terciální prevence je minimalizovat následky, které oběť utrpěla při domácím násilí. Terciální prevence se snaží o navrácení oběti do běžného života a zlepšení

jeho kvality. Součástí je také zabránění v opakování dalšího násilí.

Základními přístupy, se kterými se můžeme v souvislosti s terciální prevencí setkat, jsou punitivní a projektivní přístup. Punitivní opatření směřuje k potrestání a usvědčení pachatele, což je nezbytná součást nápravného úsilí, které by mělo zamezit dalšímu ohrožování oběti. Projektivní přístup směřuje k ochraně oběti před dalším poškozováním. Terciální prevence probíhá formou sociální rehabilitace, resocializační činnosti, reedukací a podobně. (Voňková, 2008)

5 ZÁKLADNÍ PRÁVNÍ NORMY

Legislativa České republiky zahrnuje určité právní předpisy, které chrání oběti domácího násilí. Velký význam představuje zákon č. 135/2006 Sb., na ochranu před domácím násilím. Tento zákon obsahuje tři normativní předpisy, jedná se o: zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (úplné znění zákona č. 7/2009 Sb.), zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. Na základě tohoto zákona je utvořena vzájemná spolupráce Policie České republiky, intervenčních center a soudů.

Úkolem Policie České republiky je zasáhnout v případě páchaní domácího násilí a vykázat násilnou osobu ze společného obydlí. Dále kontroluje dodržování povinností vykázané osoby. Intervenční centra, jak bylo již popsáno výše, se starají o osobu ohroženou domácím násilím. Soudy se pak zabývají řešením situace v občanskoprávním řízení, dále vydávají rozhodnutí o předběžném opatření, na jehož podkladě je násilník nucen opustit společnou domácnost.

5.1 Institut vykázání

Vykázání je v České republice nově upraveno s platností od 1. ledna 2009 v zákonu č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, konkrétně v §§ 44 až 47 („Oprávněné vykázání z bytu nebo domu a bezprostředního okolí“). Právní institut vykázání opravňuje příslušníky Policie České republiky k vykázání násilné osoby na dobu deseti dní ze společného obydlí. Policista je oprávněn tuto osobu vykázat i v její nepřítomnosti. Institut vykázání slouží nejen k ochraně ohrožené osoby, ale i jako prevence před dalším násilím. Při jeho nedodržení se dopouští pachatel maření úředního rozhodnutí. Rozhodnutí se vydává bez projednávání věci a nabývá účinnosti od okamžiku, kdy bylo sděleno násilné osobě. Dobu vykázání není možné zkrátit ani se souhlasem ohrožené osoby. (Conwayová, 2007)

V případě, že vykázaná osoba nesouhlasí s vykázáním, může proti němu podat námitky, které policista předá bez zbytečného odkladu příslušnému krajskému ředitelství. Podat námitky příslušnému krajskému ředitelství může vykázaná osoba do tří dnů ode dne převzetí potvrzení o vykázání, a to písemnou formou. Shledá-li příslušné krajské ředitelství, že podmínky pro vykázání nebyly splněny, vykázání

ukončí a o této skutečnosti vyrozumí ohroženou a vykázanou osobu bez zbytečného odkladu. (Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky)

Voňková (2012) popisuje postup Policie České republiky při vykázání násilné osoby ze společného obydlí takto: „*Vykázání oznámí policista ústně vykázané i ohrožené osobě (...) a vyhotoví potvrzení o vykázání, které jim předá proti podpisu. Součástí potvrzení o vykázání je vymezení prostoru, na které se vykázání vztahuje, totožnost osoby násilné i ohrožené, poučení obou stran o právech a povinnostech v době vykázání a možných sankcích při porušení povinností. Odmítnutí podpisu nebo převzetí je zaznamenáno v úředním záznamu.*“ (Voňková, 2012, s. 14)

Policie České republiky musí o vykázání informovat intervenční centrum a příslušný civilní soud. V případě, kdy se ve společném obydlí nacházejí i děti, musí tuto skutečnost oznámit i příslušnému orgánu sociálně-právní ochrany dětí a to do 24 hodin od vstupu do společného obydlí.

5.2 Předběžná opatření

Během desetidenní lhůty vykázání může oběť domácího násilí podat u příslušného soudu návrh na vydání předběžného opatření. O této možnosti ji podle zákona na ochranu před domácím násilím musí informovat policista, který vykázání provádí. (Zákon č. 135/2006 Sb., zákon, kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím)

Předběžná opatření vyplývají z nutnosti zrychlení a upravení poměrů v rodině, kde je páčáno domácí násilí. Dle ustanovení § 400 zákona č. 292/2013, o zvláštních řízeních soudních (oddíl 2: Předběžná opatření ve věci ochrany proti domácímu násilí).

Návrh na předběžné opatření je podáván příslušnému okresnímu soudu, v jehož obvodu má týraná osoba bydliště. Soud musí o předběžném opatření rozhodnout bezodkladně, nejpozději však do 48 hodin poté, co bylo podáno. (Voňková, 2012)

Pokud jsou splněny podmínky, jedná se o ohrožení života, zdraví, svobody nebo lidské důstojnosti navrhovatele, soud nařídí pomocí usnesení předběžné opatření. Předběžné opatření má trvání jednoho měsíce. Tato doba může být prodloužena na základě

dalších okolností. V této době může podat ohrožená osoba návrh na úpravu poměru k nezletilým dětem, na rozvod manželství či návrhy týkající se společného bydlení. (Střílková, Fryšták, 2009)

5.3 Trestní právní ochrana

Trestní právo nezahrnuje samostatnou terminologii domácího násilí. Je řazeno pod skutkové podstaty, které se s touto problematikou bezprostředně pojí. Mezi stěžejní trestné činy řadíme dle trestního zákoníku zákona č. 40/2009 Sb., § 171 Trestní čin omezování osobní svobody, § 199 Trestné činy týrání osoby žijící ve společném obydlí, § 354 Trestný čin nebezpečného pronásledování. (Kralíčková a kol., 2011)

5.3.1 Trestní řízení

Trestní řízení se zaměřuje na obviněného. Policie České republiky informuje do 48 hodin státní zastupitelství, v případě, že byl spáchán trestný čin. Následuje usnesení o zahájení trestního stíhání.

Další možností zabránit pachateli v další trestné činnosti je vzetí obviněné osoby do vazby. Vzetí obviněné osoby do vazby je jedno z nejvíce omezujících opatření, které trestní řád umožňuje k zajištění obviněného. Nepotvrdí-li se důvody, proč byla osoba vzata do vazby, musí být propuštěna na svobodu. (Čírtková, Vítoušová a kol., 2007)

6 EMPIRICKÁ ČÁST

Empirická část bakalářské práce je zaměřena na komparaci obětí domácího násilí, konkrétně bude srovnávat ženské a mužské oběti domácího násilí.

Tato část práce vymezuje hlavní cíl a dílčí cíle výzkumu. Pro lepší přehlednost je vytvořena transformační tabulka. Je zde zdůvodněn výběr výzkumné strategie a výzkumného vzorku.

6.1 Vymezení hlavních a dílčích cílů

Hlavním cílem bakalářské práce je zjistit jaké podobnosti či odlišnosti nalezneme u ženských a mužských obětí, zda je partnerské násilí genderově symetrické.

Dílčím cílem bude zjistit, jak se sami oběti staví k domácímu násilí. Dále budou analyzovány příčiny a následky páchaní domácího násilí. Je komparováno, v jaké míře dochází k jednotlivým formám domácího násilí. Výzkum se zaměřuje na poskytování sociálních služeb obětem domácího násilí. Bude zjištěno, kde získali oběti informace o sociálních službách poskytující pomoc obětem domácího násilí a jaké konkrétní služby využili. Dále pak jejich hodnocení poskytované služby a spolupráce se sociálním pracovníkem. V neposlední řadě bude poukázáno na fakta domácího násilí na konkrétních případech.

6.1.1 Dílčí cíle

DC I. Zjistit, jak se začalo domácí násilí ve vztahu projevovat.

DC II. Zjistit, jak vnímají oběti násilí v partnerském vztahu.

DC III. Zjistit, jaké formy domácího násilí byly užívány.

DC IV. Zjistit, jakou roli sehrálo blízké okolí při pomoci oběti.

DC V. Zjistit, jakou roli zastávají sociální služby při pomoci oběti.

DC VI. 3 Zjistit, jaké následky v nich násilí zanechalo.

6.2 Transformační tabulka

Tabulka 1: Transformace dílčích cílů

Hlavní cíl		
Hlavním cílem bakalářské práce je zjistit jaké podobnosti či odlišnosti nalezneme u ženských a mužských obětí, zda je partnerské násilí genderově symetrické.		
Dílčí cíle		Výzkumné otázky
DC I. Zjistit, jak se začalo domácí násilí ve vztahu projevovat.	DC I. 1 Zjistit příčiny domácího násilí.	1) Projevoval/a se partner či partnerka agresivně na začátku vztahu? 2) Jak se násilí ve vztahu projevilo? 3) Co bylo spouštěčem násilí?
DC II. Zjistit, jak vnímají oběti násilí v partnerském vztahu.	DC II. 1 Zjistit, jak se vnímají sami oběti v násilném vztahu.	4) Jak jste se ve vztahu cítil/a?
	DC II. 2 Zjistit, jak vnímají partnera či partnerku jako agresora.	5) Jak jste vnímal/a partnera či partnerku při incidentech? 6) Jak se k vám partner či partnerka chovala?

DC III. Zjistit, jaké formy domácího násilí byly užívány.	DC III. 1 Zjistit, v jaké míře docházelo k fyzickému násilí.	7) Docházelo ve vztahu k fyzickým útokům? 8) Pokud ano, jak fyzické útoky probíhaly a jak často k nim docházelo?
	DC III. 2 Zjistit, v jaké míře docházelo k psychickému násilí.	9) Docházelo ve vztahu k psychickému násilí? 10) Pokud ano, jak se psychické týrání projevovalo a jak často k němu docházelo?
	DC III. 3 Zjistit, v jaké míře docházelo k sociálnímu násilí.	11) Zamezoval/a vám partner či partnerka v kontaktu s blízkým okolím? 12) Pokud ano, jakým způsobem a jak často vám v kontaktu zamezoval/a?
	DC III. 4 Zjistit, v jaké míře docházelo k ekonomickému násilí	13) Přebíral/a partner či partnerka kontrolu nad financemi? 14) Pokud ano, jak se kontrola nad financemi projevovala a jak často se to dělo?
	DC III. 5 Zjistit, v jaké míře docházelo k sexuálnímu násilí.	15) Nutil/a vás do sexuálních praktik proti vaší vůli či vám odepíral/a sexuální styk? 16) Pokud ano, jak se sexuální násilí projevovalo a jak často k němu docházelo?

DC IV. Zjistit, jakou roli sehrálo blízké okolí při pomoci oběti.	DC IV. 1 Zjistit postoj blízkého okolí oběti k domácímu násilí.	17) Svěřil/a jste se svou situací někomu z vašeho blízkého okolí? 18) Pokud ano, jak se k tomu okolí stavělo?
DC V. Zjistit, jakou roli zastávají sociální služby při pomoci oběti.	DC V. 1 Zjistit, co přimělo oběti vyhledat odbornou pomoc.	19) Co vás přimělo vyhledat pomoc/odejít od partnera?
	DC V. 2 Zjistit, jaké sociální služby využili.	20) Jaké sociální služby pro oběti domácího násilí jste využil/a?
	DC V. 3 Zjistit, kde získali informace o službách pro oběti domácího násilí.	21) Kde jste získal/a informace o poskytování sociálních služeb pro oběti domácího násilí?
	DC V. 4 Zjistit, v čem jim organizace pomohla.	22) S čím vám konkrétní sociální služba pomohla?
	DC V. 5 Zjistit, jak hodnotí spolupráci se sociálním pracovníkem či pracovníci.	23) Jak hodnotíte spolupráci se sociálním pracovníkem/ pracovníci?
DC VI. 3 Zjistit, jaké následky v obětech násilí zanechalo.	DC VI. 1 Zjistit dopady domácího násilí.	24) Jak se nyní cítíte? 25) Co ve vás tato životní etapa zanechala?

6.3 Výzkumná metoda

Empirická část bakalářské práce využívá metody kvalitativního výzkumu. Tato forma výzkumu byla zvolena s ohledem na vybrané téma, které vyžaduje větší zapojení výzkumníka při porozumění rozhovorů a jejich následné interpretace.

Kvalitativní výzkum umožňuje podrobný vhled do zkoumané problematiky. Dle Hendla (2012, s. 48-49) je „*kvalitativní výzkum proces hledání porozumění založený na různých metodologických tradicích zkoumání daného sociálního nebo lidského problému. Výzkumník tvoří komplexní, holistický obraz, analyzuje různé typy textů, informuje o názorech účastníků výzkumu a provádí zkoumání v přirozených podmínkách.*” Během kvalitativního výzkumu dochází k intenzivnějšímu a delšímu kontaktu s jedincem. Výzkum bývá časově náročný.

Kvalitativní výzkumná strategie může podléhat problematice spojené s generalizací výsledků, získané informace nemohou být přisuzovány celé populaci. Dalším negativem může být snadnější ovlivnění výsledků dle preferencí výzkumníka.

Byl zvolen přístup biografického výzkumu, který získává informace primárně z osobního příběhu jedince. Empirická část využívá pro výzkum metodu strukturovaného rozhovoru, na němž je založena případová studie. Jedná se dle Hendla (2012) o zvláštní verzi případové studie, protože se zkoumá pouze jedna osoba či malé množství osob. V případě, kdy se zkoumá více osob, lze srovnávat jednotlivé biografie. Výstupem interpretace je utváření teorií a nalézání podobností, které přispívají k objasnění zkoumané problematiky.

6.4 Výzkumný vzorek

Při tvorbě kvalitativního výzkumu byla nejprve stanovena kritéria pro respondenty, kteří spadají do cílové skupiny bakalářské práce. Byla zvolena metoda prostého záměrného výběru. Kritériem při výběru respondentů byla osobní zkušenost s domácím násilím. Dalším kritériem bylo, aby byli respondenti uživateli sociálních služeb pro oběti domácího násilí. Od tohoto kritéria bylo později upuštěno kvůli problémům spojených s hledáním respondentů. Nicméně i tento údaj měl pro výzkum vypovídající hodnotu, a to z jakého důvodu nevyhledávají osoby ohrožené domácím násilím odbornou pomoc.

Při hledání respondentů bylo zápoleno s problémem choulostivosti daného tématu. Lidé, kteří si prožili domácí násilí bývají často nedůvěřiví. Mají strach svěřit se se svým příběhem. Což je naprosto pochopitelné, toto téma je pro ně velmi citlivé. Bylo osloveno několik organizací, které poskytují pomoc obětem domácího násilí. Ti mi zprostředkovali kontakt s několika uživateli jejich služeb, kteří svolili k rozhovoru. Vzhledem k počtu respondentů bylo využito hledání prostřednictvím internetu, kde mě kontaktovalo také několik respondentů, kteří byli ochotni podílet se na mém výzkumu.

Respondenti byli seznámeni s účelem rozhovoru a souhlasili s jeho uveřejněním v bakalářské práci. Z důvodů osobních údajů byli informováni o anonymitě rozhovoru. Pro zachování anonymity jsou osobní údaje pozměněny. Z důvodu zachování anonymity neuvádím konkrétní organizace, které poskytovaly respondentům sociální služby.

Pro získání dat byl veden rozhovor s respondenty, z něhož byl utvořen záznam. S respondenty, kteří byli vyhledáni prostřednictvím internetu, bylo komunikováno pouze písemně. Forma a délka odpovědí respondentů je volná, aby nebyly odpovědi dotazovaných jakkoli svazovány či jinak omezovány. Následně byly jednotlivé rozhovory převedeny do psané formy.

Výzkumný vzorek je tvořen stejným počtem žen a mužů, kteří se stali obětí domácího násilí ze strany svého partnera či partnerky. Výzkum je založen na osobních příbězích vybraných respondentů.

6.5 Interpretace rozhovorů

Interpretace se snaží být provedena se snahou o nezkreslení odpovědí respondentů. Rozhovory jsou složeny ze sociodemografické části a z výzkumných otázek.

Sociodemografická část slouží k získání základních údajů jako je pohlaví, věk, jméno a podobně. Jména respondentů jsou pro zachování anonymity pozměněna.

Výzkumné otázky vychází z konceptu transformační tabulky, díky nimž bychom měli být schopni zmapovat celý příběh respondenta a získat tak odpovědi na dílčí cíle, které nám pomohou při komparaci a při zodpovězení hlavního cíle výzkumu bakalářské práce. Rozhovory s jednotlivými respondenty jsou k nahlédnutí v příloze.

6.5.1 Respondentka č. 1

Paní Silvii je nyní 31 let. S domácím násilím se poprvé setkala již v 18 letech, kdy ji její tehdejší přítel ponižoval a vysmíval se jí. Několikrát došlo i k fyzickému útoku. Dle jejích slov to ale bylo nic oproti tomu, co ji potkalo ve 25 letech.

Paní Silvie odjela do zahraničí, aby načerpala pracovní zkušenosti. Seznámila se tam s mužem, který byl v jejím věku. Začátky vztahu byly bez jediné chyby. Partner se choval k Silvii zdvořile, skládal jí komplimenty, byl pozorný. Neprojevoval žádné známky agrese.

Po třech měsících vztahu nastal zvrat. Partner začal Silvii psychicky týrat. Začal ji ponižovat a urážet. Svým manipulativním chováním ji přivedl k myšlence, že není dost dobrá. „Říkal mi, že jsem nicka, že si o mně všichni myslí, že jsem hloupá, že se mi všichni akorát vysmívají. Říkal, že jsem tlustá, odporná a ubohá. Že můj život bez něj by nestál za nic.“ Vyvolal v ní pocit, že ho nemůže opustit, protože by ji nikdo jiný nechtěl. Psychické týrání mělo pomalý a nenápadný začátek, postupně docházelo k jeho eskalaci. Paní Silvii z počátku nedocházelo, že je psychicky týraná někým, koho miluje. Byla přesvědčená, že to s ní myslí dobře.

Psychické násilí se rozvinulo na fyzické útoky. Když přišly první rány, uvědomovala si, že to není správné. Partner své chování obhajoval a přesvědčil Silvii, že je to její chyba. Domácí násilí probíhalo z počátku jednou za dva až tři týdny, postupem času denně. Spouštěčem agrese bylo dle Silvie cokoli: „Občas to byla má reakce na něco, co řekl nebo udělal, třeba že jsem se dostatečně nezasmála a tak podobně. Něco, co jsem udělala já, třeba že jsem nenakoupila přesně co chtěl. Občas ho rozhodilo něco mimo vztah a já to opět schytala.“ Při fyzickém násilí docházelo k bití a kopání. Jindy s ní udeřil o zeď či jí podrazil nohy. Jednou ji srazil ze schodů a pak ji na celou noc přivázal k topení. Paní Silvie nesčetněkrát utrpěla zranění jako jsou například podlitiny či škrábance, výjimečné nebyly ani zlomeniny.

Sexuální násilí probíhalo kdykoli partner chtěl. „Ne“ nebo „prosím, já nechci“ nic neznamenal. Paní Silvie se naučila agresorovi neodporovat, aby situaci ještě více nezhoršila.

Aby měl Silvii co nejvíce pod kontrolou snažil se jí zamezit v kontaktu s rodinou.

Kvůli vzdálenosti byla Silvie omezena pouze na telefonickou komunikaci. Zpočátku jí partner vždy pod nějakou záminkou telefonát s rodinou rozmluvil. Postupně neměla přístup k žádnému zařízení určenému pro elektronickou komunikaci. Svým chováním Silvii zmanipuloval a přesvědčil ji, že na ní nikomu z rodiny a přátel nezáleží. Pociťovala stud, v jaké situaci se nachází, nedokázala si představit, jak by to rodině vysvětlila.

K získání úplné moci nad Silvii užil partner ve vztahu i ekonomické násilí. Silvii byl odepřen přístup k jejím vlastním penězům. Partner přebral absolutní kontrolu nad jejími financemi. Sebral jí veškeré její peníze a úspory.

O tom, že je obětí domácího násilí, nikdo z jejího blízkého okolí nevěděl. Pomoc se rozhodla vyhledat po dvou letech vztahu. Kdy na tom byla velmi špatně psychicky, tu noc ji její partner opět surově napadl. Nepoznávala sama sebe a neměla chuť dále žít. Rozhodla se spáchat sebevraždu. O sebevraždě přemýšlela často, vnímala ji jako hezkou představu, která ji vysvobodí. *„Našla jsem v sobě poslední kousek mě, který chtěl žít“*. Zavolala své mámě a svěřila se jí, nedokázala jí říct vše čím si prošla, vzpomíná, že velice plakala. S touto těžkou situací se vypořádala bez odborné pomoci. Nenapadlo ji požádat o pomoc sociální službu pro oběti domácího násilí, protože v té době nevěděla o těchto možnostech pomoci.

Nyní jsou to 4 roky, co násilného partnera opustila. Stále se vyrovnává s následky, které na ní domácí násilí zanechalo. Odmítá zůstat dlouho na jednom místě ze strachu, že by ji její bývalý partner našel. Uzavřela se do sebe a tráví čas raději sama. Každý vztah, který od té doby navázala ukončila hned na začátku. Vzpomínky na tuto životní etapu se jí neustále vracejí. Psychické týrání pro ni bylo nepopsatelně horší než násilí fyzické. *„Fyzicky jsem se uzdravila, ale s následky psychického týrání se budu vyrovnávat ještě nějakou dobu, pokud se z toho vůbec někdy dostanu.“*

6.5.2 Respondentka č. 2

Paní Petra se ve dvaceti letech seznámila s o šest let starším partnerem. Po dvou letech vztahu a společného žití se vzali. „*Po svatbě se nám narodil syn. Najednou se náš vztah úplně obrátil.*“ Její partner přihlížel domácímu násilí jako dítě, kdy jeho otec fyzicky napadal jeho matku.

Uvádí, že na začátku vztahu nerozpoznala žádné negativní vlastnosti, které by ji měly upozornit na hrozící nebezpečí. Naopak byl velmi hodný a pozorný. Všechn čas chtěl trávit s ní. Vztah byl bezproblémový. Petra si nedokáže ani po letech vysvětlit, co vedlo k takové změně.

Domácí násilí mělo z počátku nenápadný projev. Nejprve jí partner začal vyčítat drobnosti. Pak se přidaly nadávky a výtky. Násilí dále eskalovalo a po letech došlo i na fyzické útoky, které byly zapříčiněné mimo jiné alkoholem. Verbální agrese byla na denním pořádku. Fázi agrese vystřídala fáze klidu. Po jeho manipulativním chování byla Petra přesvědčená, že on je pro ni nejlepší. „*Hledala jsem si výmluvy, že on za nic nemůže. Omlouvala jsem ho.*“

Paní Petra svému partnerovi ustupovala. Měla strach cokoli říct, aby ho nevyprovokovala k dalšímu útoku. „*Raději jsem vždycky sklopila hlavu.*“ Často přemýšlela nad tím, proč jí její partner ubližuje, zda to není její vina. Petru a jejího manžela spojovalo kromě manželského svazku a syna i společná hypotéka na byt. Manželé měli společný účet, ale přístup k němu měl po celou dobu pouze on. Musela ho žádat o svolení, aby si mohla cokoliv koupit. Přesto si nedokázala představit život bez něho. Chtěla za každou cenu udržet rodinu pospolu.

Fyzický útok směřovaný na paní Petru proběhl několikrát. Poprvé ji uhodil, když se chtěla sejít s kamarádkou a on jí to zakázal. Petra projevila odpor a on ji uhodil. Tato forma násilí se ve vztahu objevila ještě několikrát. V počátcích docházelo k fyzickému násilí přibližně jednou za půl roku. Jednalo se především o facky. Postupem času docházelo k násilí častěji. Jedenkrát se násilí rozvinulo v škrcení a tahání za vlasy. Fyzické útoky probíhaly většinou po požití alkoholu. Násilí se projevovalo v cyklech. Střídalo se s obdobím, kdy se partner projevoval bez známek agrese.

Tato tíživá situace započala psychickým násilím, které se zprvu projevovalo nevinně. Partner narážel na Petry vzhled, diktoval jí, co si má obléct. Došlo i na hrubé nadávky a ponižování. *„Když mi nadával a já pak brečela, začal se mi omlouvat. Říkal, že už se to nebude opakovat, že se změní, protože jsem jeho život a chce s námi být.“* K psychickému týrání docházelo i několikrát denně.

Také sexuální násilí se objevovalo ve vztahu pravidelně. Sex byl po Petře vyžadován i přes její nesouhlas. *„Vždy říkal, že jsem jeho žena. Že mám vůči němu povinnosti.“*

Celý akt přetrpěla a čekala kdy bude konec. Několikrát i plakala, ale jejímu partnerovi to bylo lhostejné.

Ve společnosti neprojevoval žádné typologické znaky agresora. Společně s Petrou a synem navštěvovali její rodinu. Před rodinou se choval jako ideální partner. K synovi se choval také moc hezky.

Usiloval, aby se Petra nestýkala se svou kamarádkou. Snažil se její kamarádku pošpinit, aby jí dále Petra nedůvěřovala. Zakazoval jí veškerý kontakt s ní, protože se jí jednou svěřila s tím, co prožívá. Její kamarádka ji vyslechla a snažila se jí pomoci s odchodem od manipulativního manžela. *„Nechtěla jsem to slyšet.“* Paní Petra se za svoji situaci styděla, ale přecházela to a ve vztahu dále pokračovala.

Pomoc vyhledala až po šesti letech týrání, kdy probíhalo násilí ve vztahu opakovaně v kratších intervalech. Hranice násilí se posouvaly. *„Poslední kapkou bylo, když na mě zase zaútočil. Začal mě škrtit a tahat mě za vlasy. Všemuh přihlížel náš syn. To už jsem to nevydržela. Vzala jsem nám věci a se synem jsem utekla ke kamarádce.“* Společně zavolaly Polici České republiky, která manžela vykázala z bytu. Paní Petra tak měla prostor, aby si v bezpečí sbalila své věci a odešla i se synem ke svým rodičům. Vedla boj sama se sebou, aby násilného partnera opustila. Díky kamarádce, rodině a odborné pomoci se jí podařilo tento boj vyhrát.

Policie České republiky informovala intervenční centrum a Orgán sociálně-právní ochrany dětí o vykázání osoby ze společného obydlí. Paní Petra byla informována o možnostech pomoci. Byla jí sjednána schůzka s pracovnící intervenčního centra. Na doporučení sociální pracovnice využila i rodinnou poradnu. Byla jí nabídnuta pomoc při podání žaloby na svého manžela, o této skutečnosti nechtěla v té době ani

slyšet. Jinak byla pomoc velmi užitečná. Sociální pracovnice ji pomohla s pochopením situace. *„Byla velmi citlivá a dodala mi odvalu, že to všechno zvládnou.“* Poskytla jí oporu v těžké životní situaci. Společně našly východisko týkající se úpravy poměrů k dítěti. Díky pomoci jí byl syn svěřen do péče i přes to, že partner dělal velké potíže. V neposlední řadě jí pomohla s rozvodovým řízením.

Tato životní etapa zapůsobila negativně na sebevědomí paní Petry. Měla nedůvěru v další vztah. Pociťovala strach z opakování násilí. Několik let se vyrovnávala s následky, které na ní toto jednání zanechalo. Dosud ji to provází ve snech a někdy nad tím přemýšlí.

Vyrovnat se s tím jí pomohl její současný manžel, se kterým se zná od dětství. Po rozvodu s tyranským manželem si k sobě našli cestu. *„Pomohl mi získat zpět sebevědomí a dokázal mi, že všichni chlapi nejsou stejní. Mám milujícího manžela a s ním čtyřletou dceru, kteří mi ukázali, jaké to je opravdu milovat.“* Kvůli synovi se musela naučit komunikovat s bývalým manželem.

6.5.3 Respondentka č. 3

Další respondentkou, která byla ochotná podělit se semnou o svůj příběh byla Dana, nyní 34letá žena. V době, kdy se dala dohromady s partnerem, který ji začal později týrat, jí bylo 30 let. Z předešlého vztahu měla pětiletou dceru.

Nic nenasvědčovalo tomu, že se její partner promění v násilnickou osobu. Po krátké známosti otěhotněla. Po čtyřech měsících vztahu se objevilo první lehké napadení. Další incident se odehrál po měsíci. Postupem času docházelo k eskalaci. Útoky sílily na hrubosti. Interval mezi jednotlivými útoky se zkracoval. Po roce a půl vztahu docházelo k násilí takřka denně. Když nastal čas omlouvání se a litování, nemělo to dlouhého trvání. Vzápětí došlo opět k násilí.

Fyzické násilí probíhalo tak, aby o něm nikdo nevěděl. Partner ji zatáhl do koupelny nebo na toaletu, kde na ni útočil nejprve slovně. Ať na to reagovala paní Dana jakkoliv, vždy se jí dostalo stejného jednání. Chytl ji pod krkem, následovaly údery do hlavy či kopání.

K psychickému týrání docházelo v porovnání s fyzickým násilím častěji. Paní Dana

byla neustále podezírána z nevěry. Partner proti ní užíval velmi hrubé verbální agrese. K osočování z nevěry docházelo i v případě, kdy odmítla sexuální styk. *„Pokud jsem na to přistoupila tak vycítil nechuť a podezíral mě z nevěry. Někdy to vygradovalo v dlouhotrvající jednostrannou hru, jindy odešel s opovržlivými komentáři.“* K sexuálnímu násilí docházelo nepravidelně. Přibližně to bylo ale dvakrát do týdne. Byly i týdny kdy k násilí docházelo i několik dní po sobě.

Příčinou násilí byla dle Dany v 80 % žárlivost a paranoia. Partner ji podezíral z nevěry. V jiných případech to bylo zapříčiněno čímkoliv, s čím nebyl spokojen. *„Někdy k tomu stačilo, že nebylo uklizeno, že nebylo něco na svém místě, že visela na sušáku jen jedna ponožka nikoli pár.“* Stačila pouhá zmínka. Někdy nemusela říkat paní Dana nic a došlo k násilí. *„I to byl impulz, že k něčemu nemám snad co říct.“*

Paní Daně bylo zamezováno v kontaktu s rodinou, s přáteli ale i s kýmkoli jiným. *„Nesměla jsem ani se psem ven, když jsem šla jednou dceři pro čaj do večerky a vrátila jsem se později, než on chtěl, tak jsem hned mezi dveřmi dostala.“* Po narození syna byla donucena, aby smazala veškeré sociální sítě. Aby se partner ujistil, že není s nikým v kontaktu, nechal odpojit internetové připojení a odcizil jí mobilní telefon.

Partner převzal absolutní kontrolu nad financemi. Donutil partnerku, aby si napsala elektřinu v nájemním bytě na sebe. Zapříčinil několik dluhů, poté co si vzal půjčky u nebankovních společností. *„Nemohla jsem si nic koupit. Vše sebral on a rozházal to. Dnes tuším, že nejspíš za drogy a automaty. Nikdy jsem neměla peníze v ruce. Jen v případě, kdy šel výjimečně do práce. Ráno mi dal 100 až 200 korun, za který jsem musela uvařit jemu, dvěma dětem, jeho bratrovi a kamarádovi, kterého jsem musela taky souvisle živit. Byly i případy, kdy u nás bydlela jeho sestra s mužem nebo další kamarádi.“*

Ve vztahu se cítila, jak ona sama říká, jako hadr na podlahu. Z partnera pociťovala strach a trpěla úzkostmi a pocity zoufalství. Partner pro ni představoval hrozbu. *„Vnímala jsem ho jako někoho, kdo mě chce zabít, kdo mi nedůvěřuje a já neměla šanci na jakoukoli pravdu.“* Byl pro ni osobou, ke které cítila nenávist. *„Vnímala jsem ho jako naprostého ubožáka. Hlavně v případech, kdy mě mlátil před dětmi.“* Choval se k ní povýšeně a opovrhoval jí.

O tom, co se mezi partnery odehrává, věděl partnerův bratr, který s nimi bydlel.

Když se snažil paní Dany zastat bylo proti němu použito slovní agrese. Všichni paní Danu pouze litovali, ale nikdo se jí nesnažil pomoci. Každý měl z jejího partnera strach, proto se raději zajímali jen o sebe. Pomoc projevila až jedna kamarádka, která u nich nějaký čas také pobývala. Jako jediná se odhodlala vypovídat u soudu.

Paní Dana chtěla vztah ukončit několikrát, ale její partner ji vždy zmanipuloval tak, aby s ním nadále zůstala. *„Člověk si to v tom sletu nestihne ani uvědomit a je v pasti. Netušíte kolikrát jsem chtěla udělat ten krok. Třeba když bylo číslo na linku bezpečí na záchodě na gynekologii a porodním, ale jak když jsem neměla ani odkud zavolat.“*

Pomoc vyhledala až ve fázi, kdy jí šlo o život. Udělala to také především kvůli dceři, která s Dany partnerem nechtěla žít. V době, kdy byla se synem v nemocnici kvůli popáleninám, hlídala dceru Dany matka. Vnučka se se vším své babičce svěřila. Po návratu z nemocnice zaútočil partner na Danu i v bytě její matky, ale byl prozíravý. Bylo mu jasné, že se o tom její matka dozvěděla. I přes to s ním Dana odešla domů. Dceru po celou dobu hlídala babička. Přibližně týden po návratu z nemocnice byla opět velmi surově napadena. Po tomto incidentu utekla na Policii požádat o pomoc. Společně za doprovodu Policie se vrátila pro syna, který zůstal doma.

Paní Dana byla Policií seznámena o možnostech poskytnutí pomoci, následně využila služeb intervenčního centra. *„Pomohli mi po všech směrech. Poskytli psychologku pro mě i pro dceru. Informačně mi pomáhali od A až po Z. Ve výsledku jsem dostala kontakt na Bílý kruh bezpečí a ti mi zařídili právníka a pomoc u soudu.“*

Nyní jsou tomu dva měsíce, co je Dany bývalý přítel zavřený ve vězení. Až teprve poté ucítila úlevu. Rok po odchodu od partnera stále zažívala utrpení. Partner ji neustále pronásledoval. Čekal před školou, když vyzvedávala dceru. Neustále jí posílal zprávy. Rok čekala na to, zda ho vůbec odsoudí. *„Ale co bude za čtyři roky až ho pustí, toho se stále bojím. Při kontaktu s ním, když si na nás někde počkal se mi roztřásl celé tělo a byla jsem paralyzována.“*

V paní Daně zanechala tato zkušenost nedůvěru v lidi. Má problémy s tím jen se podívat na nějakého muže. Nedokáže říct, zda bude schopná ještě někdy navázat nějaký vztah. Vyčítá si, že odešla od partnera až po dvou letech vztahu. Ale je hrdá, že to dokázala. Je ráda především kvůli dětem, které jsou nyní šťastné a nebudou muset dále přihlížet páchání násilí.

6.5.4 Respondent č. 4

Pan Lukáš neměl moc velké štěstí na partnerky. Měl několik vztahů, ale žádný z nich nevyšel. Když ve svých 35 letech poznal o deset let mladší ženu, zalíbila se mu. „*Když jsem potkal ji, myslel jsem, že už by to konečně mohlo vyjít.*“ Po měsíční známosti se nastěhovala k němu do bytu. V té době byla nezaměstnaná, tudíž trávila celý den doma nebo s kamarádkami.

Na začátku vztahu neprojevovala žádné známky žárlivosti, přesto, že trávil Lukáš hodně času v práci. Po třech měsících došlo ke změně chování partnerky. Začala ho neustále kontrolovat. Podezírala ho, že je jí nevěrný. Každý den kontrolovala jeho mobilní telefon. Když se jen o pár minut zpozdil v práci, bylo zle. Partnerka na něj začala slovně útočit, nadávala mu a urážela ho. Nedala mu prostor, aby jí to vysvětlil. Po žárlivé scéně ho udeřila.

Pan Lukáš její chování toleroval. Myslel si, že to dělá kvůli tomu, že má o něj strach. Postupem času byla kontrola ze strany partnerky neúnosná. Věřil, že se situace zlepší. Nechtěl ji kvůli tomu opustit, protože mu na ní záleželo a miloval ji. Situace se vždy urovnala, když se mu partnerka omluvila. Slibovala mu, že už to nikdy neudělá.

Fyzické násilí se ve vztahu objevovalo zhruba jednou týdně. Především šlo o pohlavky. Pan Lukáš uvádí, že jeho partnerka házela věcmi a několikrát došlo k rozbití věci. K fyzickým útokům docházelo při žárlivých scénách. Dále v případě, kdy jí nedal partner peníze. Sexuální násilí se projevovalo odepíráním sexu.

Byl často vydírán, že ho partnerka opustí. Společně si vzali půjčku, která však byla psána pouze na pana Lukáše. Zastrásovala ho, že nechá splácení půjčky jen na něm. Byl ponižován před partnerčinými kamarádkami. Mluvila o něm jako o tyranovi, že jí zakazuje, aby se s nimi vídala.

Ve skutečnosti tomu bylo naopak. Lukášovi bylo zamezováno v kontaktu s přáteli. Zakazovala mu se nimi scházet. Jinak následovala verbální agrese. Každý den kontrolovala čas jeho příchodu z práce. „*Musel jsem být do deseti minut doma z práce. Jinak mě opět zásobovala telefony a sprostými nadávkami, takže jsem vždy pospíchal.*“

Jako nezaměstnaná neměla vysoké příjmy. Po svém partnerovi začala vyžadovat

finance na osobní výdaje. Každý měsíc docházelo k navyšování požadované částky.

S tím, že ho jeho partnerka týrá se nikomu nesvěřil. Pociťoval stud. Pomoc se rozhodl vyhledat z důvodu zhoršování situace. Agrese ze strany partnerky trvala jeden rok. Nevěděl, jak se tím vypořádat. *„Uvědomoval jsem si, že takhle to už dál nepůjde.“* Dlouhou dobu váhal a rozmýšlel se, zda se má obrátit na odbornou pomoc. *„Bylo mi trapné žádat někoho o pomoc. Neměl jsem důvěru v sociální pomoc, ale nakonec jsem sebral odvahu.“*

Na internetu si vyhledal informace o poskytování pomoci obětem domácího násilí a zavolal na telefonickou krizovou pomoc. Nejprve se styděl o svém problému hovořit. Zásluhou profesionality krizového intervenanta došlo k potlačení pocitu studu. *„Díky jejich zkušenostem a citu pro danou situaci, jsem s nimi vše rozebral a pomohli mi s řešením.“* Intervent vyslechl pana Lukáše a porozuměl jeho situaci. Pomohl mu s orientací v tíživé situaci a motivoval ho k aktivnímu řešení. Poskytl mu potřebné rady, jak má v dané situaci postupovat.

Poté co vyhledal pomoc, rozhodl se od partnerky odejít. Pociťoval úlevu. Podařilo se mu znovu zapojit do normálního života. Po této zkušenosti je velmi obezřetný při výběru partnerky.

6.5.5 Respondent č. 5

Pan Vladimír žil šestnáct let v manželství, poté došlo k rozvodu. Po rozvodu byl bez partnerky. Po celou dobu poslouchal řeči o tom, proč je sám. Na popud svých přátel si založil profil na internetové seznamce, kde se seznámil se ženou z vedlejšího města, která byla také rozvedena. Byl to jeho první vztah po pěti letech od rozvodu. Proto s ničím neotálel a po měsíční známosti se k nové partnerce nastěhoval.

První rok probíhal dle jeho slov jako v každém jiném vztahu. Příležitostně docházelo k hádkám a menším nedorozuměním mezi partnery. Jelikož byl pan Vladimír po letech znovu zamilovaný, tyto spory přehlížel. Ve vztahu se cítil dobře. *„Vařila a uklízela, takže mi nic nechybělo.“* Byl rád, že si našel partnerku, která s ním chodí do společnosti mezi přátele.

První fyzický útok nastal poté, co se jednou vrátili domů z hospody. Jeho partnerka

byla značně opilá a začala kouřit cigaretu v bytě i přesto, že byli společně domluveni, že kouřit bude jen mimo byt. Pan Vladimír se rozhodl ji na to upozornit, protože je nekuřák a vadilo mu to. „*Říkal jsem jí, ať s tím přestane.*“ To jeho partnerku rozzlobilo. Došlo na vulgarismy směřované proti panu Vladimírovi. Když ji opět upozornil na její chování, situace nabrala na intenzitě. Pan Vladimír se stal terčem násilí jeho partnerky, která do něj začala strkat a došlo i k bití. Vladimír si nechal chování své partnerky líbit, z důvodu, aby jí neublížil. Omlouval ji, že je to způsobeno alkoholem. Postupem času skončily všechny příchody z hospody domů hádkou. Často začal konflikt už v hospodě.

Po požití alkoholu byla agresivní. „*Vzduchem začaly lítat věci co měla zrovna po ruce. Začala třískat dveřmi. Když jsem jí říkal, ať toho nechá, tak se do mě vždycky pustila. Začala do mě strkat a mlátit mě. Jednou po mně hodila flašku s pivem.*“

S panem Vladimírem nejednala hezky. „*Bavila se semnou jako s póvlem.*“ K verbálním útokům docházelo i několikrát denně. Jeho partnerka přestala vařit a prát. Úmyslně mu odepírala sex. Vždy to ale, jak říká pan Vladimír, vyšumělo.

Bylo mu zamezováno v kontaktu s dcerou. „*Neměla ráda moji rodinu ani moji dceru. Zakazovala mi se s ní vídat. Nemohl jsem za ní ani do porodnice, když porodila vnuka. Vždycky jsem si musel něco vymyslet.*“

Nikomu ze svého blízkého okolí se nesvěřil. Měl obavy z toho, jak by ho vnímali. Násilí několikrát přihlíželi přátelé, když k němu došlo v hospodě, ale nikdo z nich tomu nepřikládal velký význam.

Po jednom incidentu, kdy na něj jeho partnerka opět v opilosti útočila, ji nekontrolovaně udeřil, což jí způsobilo krvácení z nosu. Partnerka přivolala Policii České republiky. Následně byl pan Vladimír vykázán z bytu.

Pan Vladimír neměl žádnou možnost u někoho alespoň na chvíli pobýt. „*K dceři jsem jít nemohl, bydlí v malém bytě s přítelem a se synem. A na ulici jsem skončit taky nechtěl.*“ Proto využil služeb azylového domu, na který získal kontakt od Policie. V azylovém domě pobýval jen chvíli, než si našel nové bydlení. Ve vztahu vydržel čtyři roky, z toho tři roky docházelo k násilí. Nyní se už cítí dobře. Lituje toho, že násilí kvůli zamilovanosti přehlížel. „*To radši budu už navždycky sám než s takovou.*“

6.5.6 Respondent č. 6

Pan Jaroslav byl se svou partnerkou od doby, kdy jim oběma bylo sedmnáct let. Jejich vztah nebyl nijak neobvyklý. Po třech letech vztahu došlo k neplánovanému těhotenství. Pan Jaroslav se situace nezalekl. Byl připravený se o dítě i partnerku postarat. Došlo na společné bydlení partnerů. Pan Jaroslav chodil do práce přesčas, aby byl schopný se postarat o svou těhotnou partnerku.

Problémové chování partnerky se projevilo až po porodu. Do té doby nevykazovala žádné známky násilného chování. Po narození syna začala žít Jaroslavova partnerka nočním životem. Docházelo k zanedbávání péče o dítě. *„Nebyla schopná mu dát základní péči.“*

Poté co jí Jaroslav vyčetl její chování, došlo k prvnímu vážnějšímu incidentu ze strany partnerky. Bylo užito verbální agrese v podobě urážení a nadávek. Situace vyústila ve fyzický útok.

Násilí ve vztahu eskalovalo. Partnerka vyžadovala po svém partnerovi peníze, pokud je odmítl dát, došlo na výhružné chování. *„Začala vyhrožovat, že odejde a já přijdu o syna.“* Pan Jaroslav jí musel všechny finance odevzdávat. Měla přístup k jeho bankovnímu účtu.

Pan Jaroslav se cítil velmi nepříjemně. Kvůli zajištění rodiny trávil celé dny v práci. *„Chtěl jsem být co nejvíce se svým synem, ale nešlo to. Pokud jsem nedonesl dostatečný obnos peněz, bylo zle.“* V době, kdy pracoval, se o syna starala převážně partnerky matka.

Veškerý volný čas trávil staráním se o syna. Jeho partnerka navštěvovala noční podniky a pak celé dny prospala. *„V té době jsem byl opravdu vyčerpaný.“*

Partnerka se chovala arogantně. Povyšovala se nad partnerem a jednala s ním hanebně. Pokoušela se mu několikrát namluvit, že syn není jeho. *„Každým incidentem, který přišel se mi odcizila. Zacházela semnou jako s kusem hadru. Co pro mě bylo ale nejhorší tak to, jak se nezajímala o syna. Snažil jsem se to vydržet hlavně kvůli němu.“*

Po dvou letech od narození syna byla intenzita domácího násilí neúnosná. Násilí

se objevovalo ve vztahu s každodenní pravidelností a docházelo k němu i v přítomnosti syna. Poté co pan Jaroslav zjistil, že je mu partnerka opakovaně nevěrná, rozhodl se vztah ukončit.

O své tíživé situaci se svěřil svému kolegovi, který na něm poznal, že je něco v nepořádku. „*Poznal, že jsem totálně mimo a že v práci skoro bydlím.*“ Pan Jaroslav se před kolegou styděl hovořit o této situaci. „*Přeci jen to není tak časté, aby muž byl obětí násilí ze strany ženy.*“ Kolega nejprve nevěřil tomu, co pan Jaroslav říká. Poté co mu vše vylíčil, mu zprostředkoval schůzku se svou manželkou, která je pracovnící rodinné poradny.

V rodinné poradně mu bylo poskytnuto odborné sociální poradenství v psychologické a sociálně-právní oblasti. Pan Jaroslav je jí vděčný. Spolupráce s nimi fungovala, dle slov Jaroslava, skvěle.

Po získání syna do péče pocítil úlevu. „*Byl to neskutečný boj. O syna se starám díky bohu já.*“ Matka dítěte ztratila o syna veškerý zájem. „*Údajně zmizela do zahraničí.*“

Tato životní etapa vyvolala v panu Jaroslavovi pocit nenávisti vůči své bývalé partnerce. „*Už nikdy ji nechci vidět. Myslím, že i pro syna to takhle bude lepší. Ona byla chodící zlo. Já i syn jsme byli obětí obrovské šikany, která ve mně zůstane už napořád.*“

6.6 Komparace rozhovorů a vyhodnocení dílčích cílů

Komparace rozhovorů je založena mimo jiné na dílčích cílech (viz Tabulka 1: Transformace dílčích cílů). Cílem je porovnat konkrétní případy a zjistit, jaké podobnosti či odlišnosti nalezneme u ženských a mužských obětí domácího násilí.

Prvním poznatkem při komunikaci s respondenty bylo, že ženské oběti domácího násilí bývají více otevřenější a sdílnější, než je tomu u mužských obětí. To může být zapříčiněno genderovým stereotypem, který se pojí s danou problematikou. Ženy byly vždy vnímány jako oběti, kdežto muži byli vnímáni jako pachatelé. Muži pocíťují stud a mají strach z postoje veřejnosti. Vzhledem k četnosti mužských obětí se domnívají, že je jejich případ ojedinělý.

Ze sociodemografických údajů vyplynulo, že aktéři domácího násilí zastupují různé sociální vrstvy bez ohledu na vzdělání či věk.

Všichni respondenti a respondentky se shodují, že partner či partnerka nevykazovala na začátku vztahu žádné známky negativních vlastností, dle kterých by poznali, že jde o osobu manipulátora či agresora. První měsíce vztahu byly bezproblémové. Po několika málo měsících se násilí ve vztahu projevilo. Pouze u respondentky č. 2 a u respondenta č. 6 došlo k násilí až po letech vztahu, poté co se jim narodilo dítě.

Dále se shodují na tom, že násilí bylo často pácháno bezdůvodně. Spouštěčem bylo dle respondentů a respondentek cokoli. Jejich chování a jednání, vnější vlivy a jiné. V případě respondentky č. 2 a respondenta č. 5 bylo násilí podmíněno požitím alkoholu. Respondentka č. 3 uvádí, že zpětně zjistila, že vliv na páchání násilí měly drogy a závislost na herních automatech. Žárliivost se objevovala ve dvou případech, a to u respondentky č. 3 a u respondenta č. 4. V případě respondentky č. 2 figurují v příběhu převzaté vzorce chování z rodiny, ve které bylo pácháno násilí a z níž pocházel pachatel.

Z výzkumu dále vyplynulo, že průběh domácího násilí je z počátku velmi nenápadný. Často dochází k bagatelizování násilí. Začíná drobnými náznaky týkající se například poznámek směřujících na vzhled partnera či partnerky, jako tomu bylo v případě respondentky č.2. Tyto náznaky považují z počátku za normální a nevinné. V důsledku zamilovanosti tyto signály přehlížejí, příkladem může být respondent č. 5. Ve chvíli, kdy dojde k uvědomění si závažnosti těchto činů, bývá často už pozdě. To potvrzuje první a třetí příběh.

Všichni dotázaní respondenti vnímali zpočátku násilí ve vztahu jako normální. Kvůli pocitu zamilovanosti docházelo k přehlížení a tolerování násilí. Doufali, že jde o chvilkový stav a vše bude jako na začátku vztahu.

Ženy si nedokázaly vysvětlit, proč se chování partnerů změnilo. Jak uvádí respondentka č. 1, uvědomovala si, že je to špatné, ale nedocházelo jí, že je týraná někým, koho miluje. Upnuly se na fáze, kdy se k nim choval hezky a věřily, že se násilí už nebude opakovat. Často přemýšlely, zda to není jejich vina. Tento pocit se objevil u všech dotázaných respondentek.

Časem stoupá četnost útoků i jejich intenzita. Násilí má určité fáze, kdy dochází ke střídání násilných činů a období klidu. V této fázi se partner omlouvá a slibuje, že se násilí nebude opakovat. Cyklus domácího násilí zmiňují všechny respondentky.

Jak je již známo, domácí násilí se vyskytuje v mnoha formách. Jednotlivé formy se vzájemně prolínají. To dokazují i odpovědi jednotlivých respondentů a respondentek. Partnerské násilí se projevilo u všech respondentů a respondentek nejprve ve formě psychického týrání.

V případech domácího násilí na mužích převažovalo psychické násilí nad fyzickým. Psychické násilí se u mužských obětí projevovalo v podobě podezírání z nevěry, nepřetržité kontroly a verbální agrese. Ve všech případech mužských obětí docházelo k vydírání oběti. Například s respondentem č. 6 bylo manipulováno skrze syna. Partnerka mu vyhrožovala, že uteče i se synem do zahraničí, a on tak přijde o kontakt s ním.

U ženských respondentek se psychické týrání objevovalo v podobě verbální agrese, kdy docházelo k ponižování, urážení či vyčítání. Psychické násilí pro ně bylo horší než fyzické násilí. To dokazuje i odpověď respondentky č. 1, která uvádí: „*Občas mě to popadne, ty následky psychického teroru, který byl podle mě milionkrát horší než ten fyzický. I když to tak možná nevypadá a nezní, ale fyzicky jsem se uzdravila, ale s následky psychického týrání se budu vyrovnávat ještě nějakou dobu, pokud se z toho vůbec někdy dostanu.*“

V případě fyzického násilí docházelo na méně závažné útoky na mužských obětech. V těchto případech docházelo ke strkání či fackování. Ve čtvrtém a v pátém příběhu došlo na házení různých předmětů.

U ženských obětí byly využívány fyzické útoky častěji a měly závažnější následky. Jednalo se například o bití, kopání, škrcení, tahání za vlasy, srážení ze schodů, podkopávání nohou či údery o zeď. Vážnost následků uvádí respondentka v prvním a třetím příběhu. Útoky jim způsobily nesčetněkrát zranění typu podlitiny, škrábance či zlomeniny. Ve vyhocené situaci jim šlo doslova o život.

Ekonomické násilí se objevovalo ve vážnějších podobách u ženských obětí. Příkladem může být situace respondentky č. 1, kdy jí byly sebrány veškeré její peníze a úspory.

V prvních dvou příbězích převzali jejich partneři absolutní moc nad financemi a zamezili jim k nim veškerý přístup. Ve třetím příběhu musela respondentka živit svého partnera a splácet za něj půjčky, které si vzal u nebankovních společností.

U mužských obětí se ekonomické násilí objevovalo v menším měřítku, především v podobě vyžadování financí. Muži ve všech případech zajišťovali finanční prostředky, ale nikdy nedošlo k absolutnímu převzetí kontroly nad financemi partnera.

Sexuální násilí se objevovalo u všech dotázaných respondentů. Tato forma násilí měla dvě podoby. Respondentky uvádějí, že docházelo k pohlavnímu styku i přes jejich odpor. Pokud došlo k odmítnutí následoval fyzický trest. Jak uvádí první dvě respondentky, raději akt přetrpěly a neodporovaly partnerovi. Mužům byl pohlavní styk naopak odpírán.

Další soulad mezi ženskými a mužskými oběťmi domácího násilí se projevil v sociální izolaci. Všichni uvádí, že jim bylo zamezováno v kontaktu se sociálním okolím. Ženy byly přesvědčené, že na nich nikomu nezáleží. Sociální izolace probíhala několika způsoby. Například respondentku č. 1 partner zamykal doma, aby nikam nemohla. U druhého příběhu měl partner dvojí tvář, kdy se před okolím a rodinou své partnerky choval jako ideální partner. Třetí dotázaná si musela zrušit všechny sociální sítě. Aby si byl partner jistý, nechal odpojit internetové připojení a odcizil jí mobilní telefon. Čtvrtý respondent byl vystavován neustále kontrole, co dělá, kde se nachází a podobně. Každý den mu byl kontrolován mobilní telefon. Pátému respondentovi byl zakazován kontakt s jeho vlastní dcerou. Nemohl ji navštívit ani v porodnici, poté co mu přivedla na svět vnuka. U posledního respondenta docházelo k vydírání, že pokud si bude někomu stěžovat, uteče jeho partnerka i se synem.

Z výzkumu vyplynulo několik okolností, které ztěžovaly obětem odchod od násilného partnera či partnerky. U dvou respondentek a jednoho respondenta to bylo dítě. Všichni dotázaní se snažili udržet rodinu pospolu především kvůli dětem, aby vyrůstaly v úplné rodině. Ve stejném měřítku byl zastoupen také závazek spojený se společným úvěrem mezi partnery. Oběti měli strach od agresora odejít z finančních důvodů.

Dále bylo zjišťováno, jestli se oběti svěřili někomu ze svého blízkého okolí, a jak se k této problematice jejich okolí staví. Při svěřování převládal jak u ženských,

tak u mužských obětí domácího násilí pocit studu. Respondentka č. 2 a respondent č. 6 se svěřili někomu ze svých přátel. Respondentka č. 1 se s touto tíživou situací svěřila až poté, co měla v plánu spáchat sebevraždu. Do té doby o tom nikdo z jejího okolí nevěděl. Respondent č. 4 se dosud nikomu ze svého blízkého okolí nesvěřil. U respondentek č. 1, 2, 3 a respondenta č. 6 se jim snažilo jejich blízké okolí pomoci.

Ve dvou případech byla násilí přítomna další osoba. Násilí páchanému na respondentovi č. 5 přihlíželi jeho přátelé, kteří situaci nebrali vážně a pouze se tomu smáli. Z vyprávění respondentky č. 3 je patrné, že došlo ke snaze jí pomoci. Nicméně neúspěšně, protože všichni měli z agresora strach. Každý ji pouze litoval. Jen jedna kamarádka vypovídala proti násilníkovi u soudu. Děti přihlížely násilí ve třech případech, a to konkrétně ve druhém, třetím a šestém příběhu.

Všechny respondentky vyhledaly pomoc až ve fázi, kdy docházelo k vážným incidentům. První a třetí respondentka po dvou letech násilí. Druhá respondentka byla vystavována násilí po dobu šesti let. Dvě respondentky se obrátily na Policii České republiky.

Mužské oběti domácího násilí vyhledali pomoc až v návaznosti na jisté okolnosti, které se ve vztahu odehrály. U dvou respondentů bylo násilí otočeno proti nim. Respondent číslo 4 byl označován za tyrana před kamarádkami jeho partnerky. Vyhledal si pomoc aktivně sám po roce týrání. V případě respondenta č. 5 překročila tato situace všechny hranice a po třech letech, kdy byl týrán svou partnerkou, byl vykázan ze společného obydlí Policií České republiky. Poslední respondent se rozhodl opustit partnerku poté, co se dozvěděl, že je mu pravidelně nevěrná. Byl obětí násilí dva a půl roku.

Důležité byly údaje týkající se poskytování sociálních služeb cílové skupině. Všechny dotázané osoby se obrátily na odbornou pomoc poté, co je na službu někdo odkázal. Ve třech případech získali informace od Policie České republiky. Respondentovi č. 6 byla prostředkován kontakt na manželku svého kolegy, která pracuje v rodinné poradně. Pouze respondent č. 4 si sám vyhledal na internetu, jaké má možnosti pomoci. Respondentka číslo 1 nevyhledala žádnou odbornou pomoc z důvodu nedostatku informací.

Byly využity různé druhy sociálních služeb. Obě ženské oběti, které se obrátily

na sociální služby, byly klientkami intervenčního centra. Bylo jim poskytnuto poradenství, sociálně právní pomoc a psychologická pomoc. Respondent č. 4 využil telefonickou krizovou pomoc. Díky profesionalitě krizového intervenanta překonal stud a sdílel s ním svůj problém. Intervent aktivizoval klienta k řešení situace. V pátém příběhu bylo využito služeb azylového domu, který pro klienta představoval především střechu nad hlavou a začátek nového života. V posledním příběhu bylo využito rodinné poradny. Kdy byla klientovi poskytnuta pomoc zejména v péči o dítě.

Všichni, kteří využili odbornou pomoc, se shodují na tom, že byla pomoc účinná a velice nápomocná. Práci se sociálními pracovníky hodnotí kladně. Pomáhající profesionálové dokázali reagovat na problémy a potřeby jednotlivých klientů. Několik respondentů a respondentek zmiňuje empatii, například druhá respondentka a čtvrtý respondent.

Sociální služby se ve velké míře podílí na pomoci obětem domácího násilí a v systému pomoci obětem násilí mají nezastupitelnou roli. Avšak podstatným aspektem při pomoci oběti domácího násilí je sebereflexe. Aby mohla být oběti poskytnuta adekvátní pomoc, musí dojít k uvědomění si této skutečnosti a k přijetí pomoci.

Všichni respondenti se shodují na tom, že v nich tato životní etapa zanechala určité následky. Respondentka č. 1 se s následky domácího násilí i po letech vyrovnává. Často přemýšlela o sebevraždě. Dokonce to vnímala jako něco hezkého, co ji pomůže překonat násilného partnera. Pociťuje stejně jako všechny další respondentky strach. Respondentky se stále vyrovnávají s poškozeným sebevědomím. Objevují se zde i psychické problémy, jak dokazují odpovědi respondentky č. 3.

Společným znakem u ženských a mužských obětí domácího násilí je nedůvěra. U obou pohlaví se objevují výčitky, že neukončili násilný vztah hned při prvních signálech. U respondentky číslo 3 a u respondenta číslo 6 se objevují pocity nenávisti vůči násilnému partnerovi.

ZÁVĚR

Bakalářská práce se zaměřovala na problematiku domácího násilí páchaného v heterosexuálních partnerských vztazích. Domácí násilí je často podceňováno, přestože se jedná o závažný sociální problém, v jehož důsledku jsou porušována základní lidská práva a svobody.

V teoretické části jsou uvedeny základní charakteristiky dané problematiky. Je vymezena typologie jednotlivých aktérů domácího násilí. Kapitola se zabývá typologií v případě, kdy je obětí žena a agresorem muž, tak i v případě kdy je obětí muž a agresorkou je žena.

Ve veřejném diskursu se můžeme pouze domnívat skutečného počtu obětí domácího násilí. Při uskutečňování výzkumu došlo na setkání s několika respondenty a respondentkami, které tuto skutečnost zatajují z různých důvodů.

Velký význam je přikládán kapitole o práci s osobou ohroženou domácím násilím. Zabývá se možnostmi pomoci v rámci sociálních služeb a legislativy České republiky. Sociální služby sehrávají v systému pomoci obětem domácího násilí nezastupitelnou roli. Je nutné, aby docházelo k neustálému zvyšování informovanosti společnosti a k iniciaci ve změně postojů společnosti.

Tyto prostředky by měly směřovat k osvětě týkající se pomoci a poskytování sociálních služeb, protože jak se projevilo i v rámci výzkumu, někteří lidé nemají dostatek informací o možnostech poskytování sociálních služeb obětem domácího násilí. V druhé řadě by se měla podílet na destigmatizaci a odbourávání genderových stereotypů.

Cílem bakalářské práce bylo zjistit jaké odlišnosti či podobnosti nalezneme u ženských a mužských obětí domácího násilí. I přes individuální prožívání jedinců byly shledány shody. Bylo dosaženo výsledku, že ženské a mužské oběti domácího násilí jsou genderově téměř totožné. Stále musíme ale dbát na to, že se jedná o kvalitativní výzkum, tudíž nelze přisuzovat dosažený výsledek na všechny případy domácího násilí. V jednotlivých případech byly zjištěny pouze drobné odchylky.

Došlo ke shodám z hlediska příčin domácího násilí. Mužské i ženské oběti domácího násilí se shodují na pomalém a nenápadném počátku násilí. Násilný partner či partnerka nevykazovali žádné typologické znaky agresora. Ve všech případech docházelo k několika formám násilí.

Z výzkumu vyplynulo, že ženy bývají oproti mužům v dané problematice hovornější. Muži jakožto agresori užívají závažnější podoby fyzického násilí a užívají více ekonomického násilí než ženy. Další rozdíl byl shledán v případě sexuálního násilí. Mužským obětím byl pohlavní styk odpírán, naopak ženské oběti byly do pohlavního styku nuceny. Ženy jakožto agresorky užívají více psychické násilí než fyzické. Dále vyplynulo, že agresorky mnohdy obrátí situaci proti partnerovi tak, že je ve výsledku považován za agresora on.

Odlíšnosti byly nalezeny i v případě využití sociální pomoci. U mužských obětí se objevuje ve větší míře pocit studu a obavy z postoje společnosti. Ve většině případů došlo k vyhledání pomoci až vlivem různých okolností. Mužské oběti domácího násilí vyhledávali spíše poradenské služby či služby, kde byla zcela zachována anonymita.

Setkáváme se s problémem spojeným se zaměřením služeb převážně na ženské oběti domácího násilí. To je z hlediska četnosti výskytu násilí páchaného na ženách naprosto pochopitelné. Ale třeba apelovat na nastavení služeb, aby se začaly zaměřovat ve větší míře i na muže. Muži, jakožto oběti, bývají často společensky podceňováni. Kvůli kolektivnímu tlaku mohou být omezeni na možnostech pomoci. Pokud se jim dostane stejného zastání jako v případě ženských obětí domácího násilí a dojde k vyvážení disproporcí, bude pro muže snadnější překonat pocit studu a ponížení při požádání o pomoc.

V oblasti sociální práce se setkáváme s domácím násilím dnes a denně. Tento genderově založený sociální problém vyžaduje odborně vyškolené profesionály, kteří budou schopni poskytnout pomoc ženským i mužským obětím domácího násilí na stejné úrovni.

Seznam použité literatury

- ADAMCOVÁ, Marie. 2011. Proces tvorby politik boje proti domácímu násilí optikou teorie advokačních koalic. [pdf] Praha: Fakulta sociálních věd, Univerzita Karlova, 2011.
- BEDNÁŘOVÁ, Zdena, MACKOVÁ, Kateřina, PROKEŠOVÁ, Hana. Studijní materiál o problematice domácího násilí pro pracovníce a pracovníky orgánů sociálně-právní ochrany dětí. 1. vyd. Praha: MPSV, 2006. 139 s. ISBN 80-86878-50-3
- BEDNÁŘOVÁ, Zdena. Domácí násilí: zkušenosti z poskytování sociální a terapeutické pomoci ohroženým osobám. Praha: Acorus, c2009. ISBN 978-80-254-5422-0.
- Bílý kruh bezpečí: Bezpečnostní plán. Bílý kruh bezpečí [online]. 2009 [cit. 2019-06-16]. Dostupné z: <https://www.bkb.cz/pomoc-obetem/domaci-nasili/bezpecnostni-plan/>
- Bílý kruh bezpečí: Co je a co není domácí násilí. Bílý kruh bezpečí [online]. 2009 [cit. 2019-06-16]. Dostupné z: <https://www.bkb.cz/pomoc-obetem/domaci-nasili/co-je-a-co-neni-domaci-nasili/>
- BURIÁNEK, Jiří a Simona PIKÁLKOVÁ. Intimate violence: a Czech contribution on International Violence Against Women Survey. Prague: Karolinum, 2013. ISBN 978-80-246-2218-7.
- BURIÁNEK, Jiří, Simona PIKÁLKOVÁ a Zuzana PODANÁ. Násilí na mužích: sonda do zákoutí partnerských vztahů. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 2014. ISBN 978-80-7308-545-2.
- BUSKOTTE, Andrea, VANÍČKOVÁ HORNÍKOVÁ, Lucie, ed. Z pekla ven: žena v domácím násilí. Brno: Computer Press, 2008. ISBN 978-80-251-1786-6.
- CONWAY, Helen L. Domácí násilí: příručka pro současné i potenciální oběti se zákonem č. 135/2006 Sb. platným od 1. ledna 2007. Praha: Albatros, 2007. Albatros Plus. ISBN 978-80-00-01550-7.
- ČÍRTKOVÁ, Ludmila a Petra VITOUŠOVÁ. Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů: příručka pro pomáhající profese. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-2014-2.
- ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Forenzní psychologie. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2004. Vysokoškolské učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 80-864-7386-4.
- ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Moderní psychologie pro právníky: [domácí násilí, stalking, predikce násilí]. Praha: Grada, 2008. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-2207-8.
- HENDL, Jan. Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace. 3. vyd. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0219-6.
- KOZLOVÁ, Lucie a Markéta HUŇKOVÁ. Sociální služby. 3., aktualiz. a dopl. vyd. V Praze: Triton, 2005. Beckova skripta. ISBN 80-725-4662-7.

KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. Právo proti domácímu násilí. Vydání druhé. V Praze: C.H. Beck, 2011. Beckova skripta. ISBN 978-807-4003-813.

MATOUŠEK, Oldřich, Pavla KODYMOVÁ a Jana KOLÁČKOVÁ, ed. Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi. Vyd. 2. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-818-0.

MATOUŠEK, Oldřich. Metody a řízení sociální práce. 3., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Portál, 2013. Beckova skripta. ISBN 978-80-262-0213-4.

MATOUŠEK, Oldřich. Slovník sociální práce. Vydání druhé. Praha: Portál, 2008. ISBN 80-717-8549-0.

MATOUŠKOVÁ, Ingrid. Aplikovaná forenzní psychologie. Praha: Grada, 2013. Psyché (Grada). ISBN 978-802-4745-800.

SCHUSTEROVÁ, Iveta. Násilie, jeho variabilita, obete a možnosti riešenia. Trnava: Trnavská univerzita, 2010. ISBN 978-80-8082-411-2

STRÍLKOVÁ, Patricie a Marek FRYŠTÁK. Vykázání jako prostředek ochrany před domácím násilím. Ostrava: Key Publishing, 2009. Právo (Key Publishing). ISBN 978-80-7418-020-0.

ŠEVČÍK, Drahomír a Naděžda ŠPATENKOVÁ. Domáci násilí: kontext, dynamika a intervence. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-690-2.

ŠPATENKOVÁ, Naděžda a Markéta HUŇKOVÁ. Krize a krizová intervence. 3., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Grada, 2017. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-5327-0.

ÚLEHLOVÁ, Dagmar. Problematika domácího násilí pro zdravotnické pracovníky. Brno: Národní centrum ošetrovatelství a nelékařských zdravotnických oborů v Brně, 2009. ISBN 978-80-7013-502-0.

VARGOVÁ, Branislava, Dana POKORNÁ a Marie TOUFAROVÁ. Partnerské násilí. Praha: Linde, 2008. ISBN 978-80-86131-76.

VÁGNEROVÁ, Marie. Psychopatologie pro pomáhající profese / Marie Vágnerová. Vyd. 3., rozš. a přeprac. Praha: Portál, 2004. Beckova skripta. ISBN 80-717-8802-3.

VOŇKOVÁ, Jiřina a Ivana SPOUSTOVÁ. Domáci násilí v českém právu z pohledu žen. 2., přeprac. vyd. Praha: proFem, 2008. ISBN 978-80-903626-7-3.

VOŇKOVÁ, Jiřina a Markéta HUŇKOVÁ. Domáci násilí v českém právu z pohledu žen. 3., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: proFem, 2004. Beckova skripta. ISBN 80-239-2106-1.

VOŇKOVÁ, Jiřina. Vaše právo!: první právní pomoc ženám, obětem domácího násilí. 7., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: proFem, 2012. ISBN 978-80-904564-0-2.

Normativní právní akty

Zákon č. 35/2006 Sb., na ochranu před domácím násilím.

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách.

Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře.

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

Zákonu č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky.

Závazný pokyn policejního prezidia č. 179/2006, kterým se stanoví postup příslušníků Policie ČR v případech domácího násilí.

Seznam tabulek

Tabulka 1: Transformace dílčích cílů..... 35

Seznam příloh

Příloha 2: Rozhovor s respondentkou č. 1.....62

Příloha 2: Rozhovor s respondentkou č. 2.....66

Příloha 3: Rozhovor s respondentkou č. 3.....70

Příloha 4: Rozhovor s respondentem č. 4.....74

Příloha 5: Rozhovor s respondentem č. 5.....77

Příloha 6: Rozhovor s respondentem č. 6.....80

Přílohy

Příloha 1: Rozhovor s respondentkou č. 1

Jméno: Silvie

Věk: 31 let

Vzdělání: vysokoškolské – bakalářský studijní program

Doba trvání partnerského násilí: 2 roky

V 18 letech jsem měla přítele, který mě rád ponižoval, vysmíval se mi. Párkrát mi fláknul nebo mi kroutil zápěstím, ale oproti tomu, kterého jsem poznala ve 25 letech, to bylo nic...Jen si občas říkám, že kdybych nebyla s tím prvním blbem, možná by to tomu násilníkovi trvalo déle mě dostat. No, holt na ně mám asi štěstí.

1) Projevoval/a se partner či partnerka agresivně na začátku vztahu?

Absolutně vůbec.

2) Jak se násilí ve vztahu projevilo?

Když přišly první rány, sice jsem to brala jako něco špatného, ale byla jsem už dost psychicky zdeptaná. Navíc to okecal tak, že jsem byla přesvědčená, že je to moje chyba.

3) Co bylo spouštěčem násilí?

Co bylo spouštěčem? Absolutně cokoli. Občas to byla má reakce na něco, co řekl nebo udělal, třeba že jsem se dostatečně nezasmála a tak podobně. Něco, co jsem udělala já, třeba že jsem nenakoupila přesně co chtěl. Občas ho rozhodilo něco mimo vztah a já to opět schytala.

4) Jak jste se ve vztahu cítil/a?

Ze začátku naprosto super. Vše bylo skvělé. Pak přišlo psychické týrání, ale tak postupně, pomalu, že mi to ani nedošlo, dokud už nebylo pozdě.

5) Jak jste vnímal/a partnera či partnerku při incidentech?

Na tohle nedokážu odpovědět. Upřímně se mi i špatně přemýšlí o tom, jak jsem vnímala sama sebe, bylo to jako kdybych byla mimo svoji hlavu a tělo.

6) Jak se k vám partner či partnerka chovala?

Ze začátku vztahu skvěle. Byl na mě hodný, byl pozorný. Poté, co začal s psychickým týráním a pak i fyzickým byly stále chvíle, i celé dny, kdy se ke mně choval jako dřív.

7) Docházelo ve vztahu k fyzickým útokům?

Ano.

8) Pokud ano, jak fyzické útoky probíhaly a jak často k nim docházelo?

Jak kdy. Občas mě jen strčil, prásknul se mnou o zeď. Občas mi podrazil nohy. Často to bylo mlácení, bití, kopání. Jednou mě srazil ze schodů a pak mě přivázal k topení na celou noc. Zprvu ne moc často. Tak jednou za 2-3 týdny, pak se to stupňovalo. Ke konci prakticky denně, ale záleží, co by se bralo jako útok. Občas mi jen praštil hlavou o zeď. Jindy jsem měla podlitiny, popřípadě zlomeniny.

9) Docházelo ve vztahu k psychickému násilí?

Ano.

10) Pokud ano, jak se psychické týrání projevovalo a jak často k němu docházelo?

Říkal mi, že jsem nicka, že si o mně všichni myslí, že jsem hloupá, že se mi všichni akorát vysmívají. Říkal, že jsem tlustá, odporná a ubohá. Že můj život bez něj by nestál za nic. Takhle to zní strašně pitomě, ale když to říká někdo, koho milujete. Docházelo k němu tak čtyřikrát týdně. Samozřejmě ne ze začátku vztahu. První tři měsíce byly super.

11) Zamezoval/a vám partner či partnerka v kontaktu s blízkým okolím?

Ano.

12) Pokud ano, jakým způsobem a jak často vám v kontaktu zamezoval/a?

Když jsem chtěla na začátku vztahu volat domů, vždycky najednou něco potřeboval, nebo jsme někam šli. Pak už jsem prakticky neměla přístup k počítači ani k telefonu. Nakonec už jsem na tom byla psychicky tak špatně, že jsem byla přesvědčená, že na mě rodině a přátelům nezáleží. Navíc jsem se asi styděla, těžko by se mi to vysvětlovalo mámě. Zamykal mě doma, nikam a nic jsem nemohla. Jak jsem žila v cizině, tak jsem mohla rodinu kontaktovat pouze telefonicky nebo po skypu, takže můžu říct, že mi to zakazoval vždycky.

13) Přebíral/a partner či partnerka kontrolu nad financemi?

Ano.

14) Pokud ano, jak se kontrola nad financemi projevovala a jak často se to dělo?

Sebral mi všechny moje peníze a úspory. V tom vyhoceném stádiu jsem k nim neměla přístup vůbec.

15) Nutil/a vás do sexuálních praktik proti vaší vůli či vám odepíral/a pohlavní styk?

Ano.

16) Jak se sexuální násilí projevovalo a jak často k němu docházelo?

Kdykoli chtěl. Naučila jsem se moc mu neodporovat. Když jsem mu řekla „ne“ nebo „prosím já nechci“, tak na to vůbec nereagoval.

17) Svěřil/a jste se svou situací někomu z vašeho blízkého okolí?

Ne, nikdo o tom nevěděl.

18) Pokud ano, jak se k tomu okolí stavělo?

—

19) Co vás přimělo vyhledat pomoc/odejít od partnera či partnerky?

Asi toho na mě bylo už moc. Měla jsem rozbitou hlavu. Dlouho do mě tu noc kopal a mlátil mě. Pak šel spát, už jsem prostě nemohla. Nepoznávala jsem se. Rozhodla jsem se zabít. O sebevraždě jsem přemýšlela často, ke konci to byla vlastně hrozně hezká představa, ke které jsem se upínala, bylo by to pro mě vysvobození. Absolutně nevím

jak a proč, našla jsem v sobě poslední kousek mě, který chtěl žít a napadlo mě zavolat mámě. Nemohla jsem jí to říct všechno, ale aspoň něco jsem jí řekla, pamatuju si, že jsem hrozně brečela. Něco se ve mně asi zmátořilo, dodneška to nechápu, kde se vzal ten poslední kousek mě, který chtěl žít.

20) Jaké sociální služby pro oběti domácího násilí jste využil/a?

Nenapadlo mě žádat o pomoc.

21) Kde jste získal/a informace o poskytování sociálních služeb pro oběti domácího násilí?

V té době jsem neměla o těchto službách žádné informace. Kdybych to věděla určitě bych se na ně obrátila.

22) S čím vám konkrétní sociální služba pomohla?

—

23) Jak hodnotíte spolupráci se sociálním pracovníkem/ pracovníci?

—

24) Jak se nyní cítíte?

Dneska už dobře, dá se říct. Je to už pár let.

25) Co ve vás tato životní etapa zanechala?

Odmítám zůstat dlouho na jednom místě, nějak mám strach, že by mě našel. Ráda jsem sama. Každý vztah, co jsem za poslední 4 roky měla jsem utnula hned na začátku. I když vím, že byl svině a grázl a co mi udělal bylo zlé, tak mám stejně občas pocit, že ho mám pořád v hlavě. Občas mě to popadne, ty následky psychického teroru, který byl podle mě milionkrát horší než ten fyzický. I když to tak možná nevypadá a nezní, ale fyzicky jsem se uzdravila, ale s následky psychického týrání se budu vyrovnávat ještě nějakou dobu, pokud se z toho vůbec někdy dostanu.

Příloha 2: Rozhovor s respondentkou č. 2

Jméno: Petra

Věk: 36 let

Vzdělání: střední vzdělání s maturitní zkouškou

Doba trvání partnerského násilí: 6 let

Seznámili jsme se, když mi bylo 20 let. Jemu bylo v té době 26 let. Po 2 letech vztahu jsme se vzali. Po svatbě se nám narodil syn. Najednou se náš vztah úplně obrátil. Násilí probíhalo až do mých třiceti let, pak jsem ho opustila.

1) Projevoval/a se partner či partnerka agresivně na začátku vztahu?

Na začátku vztahu se neprojevoval vůbec agresivně. Naopak byl velmi hodný, pozorný a obětavý. Nepamatuji si na žádný znak, který by něco signalizoval. Vím ale, že jeho otec mlátil jeho mamku, která s ním od něj pak odešla. S otcem nebyl v kontaktu od svých 12 let. Chtěl být pořád se mnou. V té době mě nenapadlo, že to není kvůli tomu, že mě má rád, ale že se mě snaží mít pod kontrolou. Po téhle zkušenosti bych tyhle signály už asi vnímala více.

2) Jak se násilí ve vztahu projevilo?

Měli jsme bezproblémový vztah. Ani teď po letech si nedokážu vysvětlit proč se to stalo. Začalo to nevinně. Začal mi vyčítat maličkosti. To jsem přecházela. Ale začalo se to stupňovat. Začal mi nadávat a neustále mě kontroloval. První facka přišla až po letech vztahu. Dokázal mi vnutit názor, že on je pro mě nejlepší. Hledala jsem si výmluvy, že on za nic nemůže. Omlouvala jsem ho.

3) Co bylo spouštěčem násilí?

Fyzicky mě napadl většinou když byl opilý. Skoro každý den mi nadával. Ale střídalo se to s obdobím, kdy byl klid.

4) Jak jste se ve vztahu cítil/a?

Neustále jsem mu ustupovala a bála jsem se projevit svůj názor, cokoli říct, abych ho zase nenaštvala. Raději jsem vždycky sklopila hlavu. Přemýšlela jsem proč mu dovoluji, aby mi takhle ubližoval.

5) Jak jste vnímal/a partnera či partnerku při incidentech?

Měli jsme společné závazky. Měli jsme hypotéku na byt. Nevěděla jsem jak z toho ven. Nechácala jsem proč se to děje. Plánovali jsme společnou budoucnost. Narodil se nám syn. Nedokázala jsem si představit být bez něj. Chtěla jsem ten vztah udržet kvůli synovi, aby měl tátu, takže jsem mu vždy odpustila.

6) Jak se k vám partner či partnerka chovala?

Jak jsem říkala na začátku vztahu byl hodný. Udělal, co mi na očích viděl. Pak přišly nadávky a vyčítání. Pak se vždycky zase choval jako dřív. Když mi nadával a já pak brečela, začal se mi omlouvat. Říkal, že už se to nebude opakovat, že se změní, protože jsem jeho život a chce s námi být.

7) Docházelo ve vztahu k fyzickým útokům?

Ano. Několikrát mě napadl.

8) Pokud ano, jak fyzické útoky probíhaly a jak často k nim docházelo?

Začalo to jednou fackou, když mi zakázal sejít se s kamarádkou a já mu odporovala. Fyzicky mě napadl většinou když si dal alkohol. Většinou to byly facky. Jednou byla situace tak vyhrocená, že mě škrtil a tahal za vlasy. Ze začátku mě uhodil třeba jednou za půl roku. Pak to bylo už častěji. Stříдалo se to s obdobím, kdy na mě byl hodný.

9) Docházelo ve vztahu k psychickému násilí?

Ano, tím to všechno začalo.

10) Pokud ano, jak se psychické týrání projevovalo a jak často k němu docházelo?

Nejdřív to byly maličkosti. Občas narážel na můj vzhled. Říkal mi, co si mám obléknout. Někdy mi sprostě nadával. Ponižoval mě. Byl hodně žárlivý, a tak mě neustále kontroloval. Kontroloval mě klidně i několikrát denně.

11) Zamezoval/a vám partner či partnerka v kontaktu s blízkým okolím?

Před rodinou se choval jako by se nic nedělo. K mé rodině a k synovi se choval hezky. Společně jsme je navštěvovali. Snažil se mi ale bránit v kontaktu s kamarádkou.

12) Pokud ano, jakým způsobem a jak často vám v kontaktu zamezoval/a?

Zakazoval mi se s ní scházet. Pomlouval ji. Říkal, že to dělá kvůli mně. Pro moje dobro. Že jí nemám věřit, že si na kamarádku jen hraje. Nechtěl mě za ní vůbec pouštět.

13) Přebíral/a partner či partnerka kontrolu nad financemi?

Ano, měli jsme společný účet.

14) Pokud ano, jak se kontrola nad financemi projevovala a jak často se to dělo?

Přístup k penězům měl celou dobu jenom on. Sama bez jeho svolení jsem si nemohla nic koupit.

15) Nutil/a vás do sexuálních praktik proti vaší vůli či vám odepíral/a pohlavní styk?

Ano, vyžadoval to po mně i když jsem nechtěla.

16) Jak se sexuální násilí projevovalo a jak často k němu docházelo?

Vždy říkal, že jsem jeho žena. Že mám vůči němu povinnosti. Vždy jsem počítala minuty, ať už to skončí. Kolikrát jsem i brečela, jemu to bylo fuk. Docházelo k němu kdykoli chtěl, takže skoro denně.

17) Svěřil/a jste se svou situací někomu z vašeho blízkého okolí?

Svěřila jsem se kamarádce, ale neřekla jsem jí úplně všechno. Styděla jsem se.

18) Pokud ano, jak se k tomu okolí stavělo?

Vyslechla mě a chtěla mi pomoci, ale já byla zmanipulovaná manželem. Říkala jsem si, že ta moje situace nemá řešení. Nechtěla jsem to slyšet.

19) Co vás přimělo vyhledat pomoc/odejít od partnera či partnerky?

Pomoc jsem vyhledala, když už se to nedalo vydržet. Napadal mě častěji a častěji. Poslední kapkou bylo, když na mě zase zaútočil. Začal mě škrtit a tahat mě za vlasy. Všemu přihlížel náš syn. To už jsem to nevydržela. Vzala jsem nám věci a se synem jsem utekla ke kamarádce. Kamarádka mi otevřela oči. Zavolaly jsme Policii a vše jsem jim řekla. Policie mého manžela vykázala. Já jsem nám sbalila všechny věci a odešli jsme k mojí rodině, kde jsme bydleli tři měsíce, než jsem se z toho všeho vzpamatovala. Bojovala jsem sama se sebou abych sebrala všechny síly a odešla jsem od něj. I když to nebylo jednoduché. Ale naštěstí mi se vším pomohla rodina a kamarádka.

20) Jaké sociální služby pro oběti domácího násilí jste využil/a?

Využila jsem osobní konzultace v Intervenčním centru a v rodinné poradně

21) Kde jste získal/a informace o poskytování sociálních služeb pro oběti domácího násilí?

O intervenčním centru jsem se dozvěděla od Policie, která mě na službu odkázala a o rodinnou poradnu mi doporučila sociální pracovnice.

22) S čím vám konkrétní sociální služba pomohla?

Pomohli mi vyřešit můj problém s rozvodem a péčí o syna i když mi můj bývalý partner dělal velké problémy. A taky mi pomohli v tom, jak se s tím smířit. Pochopit to co se stalo, že to nebyl jen zlý sen ale bohužel realita. Snažili se mi pomoci i se žalobou, ale o té jsem v té době nechtěla ani slyšet.

23) Jak hodnotíte spolupráci se sociálním pracovníkem/ pracovnicí?

Paní mi moc pomohla, bylo vidět, že jí to není jedno. Byla velmi citlivá a dodala mi odvahu, že to všechno zvládnou.

24) Jak se nyní cítíte?

Teď už dobře. Syna mám v péči. Mám milujícího manžela a s ním čtyřletou dceru, kteří mi ukázali, jaké to je opravdu milovat.

25) Co ve vás tato životní etapa zanechala?

Měla jsem pochroumané sebevědomí. Bála jsem se dalšího vztahu. Že se to bude opakovat. Že to nechám zajít zase takhle daleko. Bála jsem se, že ty signály nepoznám. Trvalo mi několik let se s tím vypořádat a stále nad tím občas přemýšlím. Někdy se mi o tom i zdá. Nejvíce mi ale pomohl můj nynější manžel. Známe se sice od dětství, ale dali jsme se dohromady až po rozvodu. Pomohl mi získat zpět sebevědomí a dokázal mi, že všichni chlapi nejsou stejní. S bývalým manželem musím kvůli synovi komunikovat. Vždy si asi budu vyčítat, že jsem to nechala zajít takhle daleko a neodešla jsem dřív.

Příloha 3: Rozhovor s respondentkou č. 3

Jméno: Dana

Věk: 34 let

Vzdělání: střední vzdělání s výučním listem

Doba trvání partnerského násilí: 2 roky

Poznali jsme se, když mi bylo 30 let. Krátce na to jsem otěhotněla. Z předchozího vztahu jsem měla pětiletou dceru. Všechno šlo nenápadně a zlehka. Člověk si to v tom sletu nestihne ani uvědomit a je v pasti. Netušíte kolikrát jsem chtěla udělat ten krok. Třeba když bylo číslo na linku bezpečí na záchodě na gynekologii a porodním, ale jak když jsem neměla ani odkud zavolat. Často jsem měla pocit, že si za to můžu sama.

1) Projevoval/a se partner či partnerka agresivně na začátku vztahu?

Rozhodně ne.

2) Jak se násilí ve vztahu projevilo?

První lehké napadení bylo poměrně brzy, přibližně po čtyřech měsících. Nicméně další facka byla o něco déle. Osobně jsem chtěla vztah ukončit ihned. Po pravdě nedokážu odpovědět, jak se mu to povedlo, ale nedal se. Klasické výmluvy a přemlouvání.

3) Co bylo spouštěčem násilí?

Předcházelo tomu vlastně cokoli. Jakákoliv má reakce na cokoli, co se jemu nelíbilo. V 80 % to byla žárlivost, paranoia, že s někým něco mám. Někdy k tomu stačilo, že nebylo uklizeno, že nebylo něco na svém místě, že visela na sušáku jen jedna ponožka nikoli pár.

4) Jak jste se ve vztahu cítil/a?

Ve vztahu jsem se cítila hůř jak hadr na podlahu. Měla jsem úzkost a strach.

5) Jak jste vnímal/a partnera či partnerku při incidentech?

Dost zvláštní otázka. Vnímala jsem ho jako někoho, kdo mě chce zabít, kdo mi nedůvěřuje a já neměla šanci na jakoukoli pravdu. Chvilkami jsem cítila nenávisť, zoufalství a křivdu. Vnímala jsem ho jako naprostého ubožáka, hlavně v případech, kdy mě mlátil před dětmi.

6) Jak se k vám partner či partnerka chovala?

Povýšeně. Opovrhoval mnou. Koncem byly jen výjimečné minuty den po bitce, kdy se omlouval a litoval. Obratem bylo opět násilí. Opět stačila jen jakákoli zmínka, někdy jsem nemusela říkat nic. I to byl impulz, že k něčemu nemám snad co říct.

7) Docházelo ve vztahu k fyzickým útokům?

Ano.

8) Pokud ano, jak fyzické útoky probíhaly a jak často k nim docházelo?

Ve většině případech mě odtáhl na záchod nebo do koupelny, aby nikdo nic neslyšel. Nejprve na mě útočil hrubými slovními nadávkami, typu že jsem mršina a podobně. Ať jsem odpovídala jakkoli nebo jsem mlčela, chytil mě pod krkem. Postupem času mě třískal dlaněmi do hlavy. Útoky gradovaly jak časově v kratším intervalu mezi dny, tak v delší intervaly v hodinové mlácení a kopání. Jak často? Zprvu to bylo jednou za měsíc. Časem to gradovalo stupňovalo, častovalo až po roce a pul to bylo téměř na denním pořádku.

9) Docházelo ve vztahu k psychickému násilí?

Ano.

10) Pokud ano, jak se psychické týrání projevovalo a jak často k němu docházelo?

V porovnání častěji než k fyzickému násilí. Bylo to na denním pořádku. Neustále jsem byla osočována, že jsem děvka, kurva, mršina a další vybrané tituly.

11) Zamezoval/a vám partner či partnerka v kontaktu s blízkým okolím?

Nejen s rodinou, s přáteli ale s kýmkoli.

12) Pokud ano, jakým způsobem a jak často vám v kontaktu zamezoval/a?

Po narození syna, po roce vztahu mě donutil zrušit sociální sítě, zrušil internet, vzal mi mobil. Nesměla jsem ani se psem ven, když jsem šla jednou dceři pro čaj do večerky a vrátila jsem se později, než on chtěl, tak jsem hned mezi dveřmi dostala.

13) Přebíral/a partner či partnerka kontrolu nad financemi?

Ano.

14) Pokud ano, jak se kontrola nad financemi projevovala a jak často se to dělo?

Donutil mě napsat ne mě elektrinu v nájemním bytě, dále dluhy u několika institucí, tudíž jsem byla silně fixovaná. Nemohla jsem si nic koupit. Vše sebral on a rozházel to. Dnes tuším, že nejspíš za drogy a automaty. Nikdy jsem neměla peníze v ruce. Jen

v případě, kdy šel výjimečně do práce. Ráno mi dal 100 až 200 korun, za který jsem musela uvařit jemu, dvěma dětem, jeho bratrovi a kamarádovi, kterého jsem musela taky souvisle živit. Byly i případy, kdy u nás bydlela jeho sestra s mužem nebo další kamarádi.

15) Nutil/a vás do sexuálních praktik proti vaší vůli či vám odepíral/a sexuální styk?

Ano, nutil mě do sexu.

16) Pokud ano, jak se sexuální násilí projevovalo a jak často k němu docházelo?

Pokud jsem nechtěla, dostala jsem za to, že nechci, že spím s někým jiným. Pokud jsem na to přistoupila tak vycítil nechuť a podezíral mě z nevěry. Někdy to vygradovalo v dlouhotrvající jednostrannou hru, jindy odešel s opovržlivými komentáři. Probíhalo to sporadicky. Přibližně dvakrát týdně, někdy tři dny po sobě.

17) Svěřil/a jste se svou situací někomu z vašeho blízkého okolí?

Promiňte, já nemohu. Sama sobě se musím asi smát.

18) Pokud ano, jak se k tomu okolí stavělo?

Bratr, který s námi žil věděl a viděl co se děje, ale když zakročil, ať mě nechá být, vyjel i po něm. Ale jen slovně, měl strach Všichni z něj měli strach. Každý mě jen lítoval, ale nikdo nic neudělal. Ale to jsem přišla do kontaktu jen s jeho rodinou a kamarády. Každý se bál jen o své zuby. Až jedna kamarádka, která u nás taky chvíli bydlela proti němu vypovídala u soudu jako jediná.

19) Co vás přimělo vyhledat pomoc/odejít od partnera či partnerky?

Především dcera. Bylo jí tehdy na začátku pět let. Když jí bylo sedm let tak už chtěla odejít především ona. Ale on byl věčně doma a když ne, tak jsem se bála, že zrovna přijde. Poté co jsem byla přes týden se synem v nemocnici na popáleninách, mě napadl. Nemohla jsem jít ani na kávu ani na oběd, vždyť co bych to byla za matku jen na minutku odejít maximálně na záchod. V tu dobu to nakonec všechno řekla dcera mé mámě, své babičce, u které v té době byla. Byla tam i po návratu z nemocnice. U mé matky v jejím bytě po mně vyjel, ale to se držel. Už věděl, že ona to ví. Ale víte... žena musí vzít opratě a odejít. Jiní to za vás neudělají. Přibližně týden po návratu domů jsem po jedné několikahodinové nakládačce, kdy mi už šlo o život, jsem utekla na Policii. Dcera nebyla doma, pro syna se semnou vrátila Policie. Hodinové výsledky, sepisování.

20) Jaké sociální služby pro oběti domácího násilí jste využil/a?

První měsíce jen intervenční centrum.

21) Kde jste získal/a informace o poskytování sociálních služeb pro oběti domácího násilí?

Policie předala můj kontakt krizovému centru v okrese a intervenčnímu centru v našem městě.

22) S čím vám konkrétní sociální služba pomohla?

Pomohli mi po všech směrech. Poskytli psycholožku pro mě i pro dceru. Informačně mi pomáhali od A až po Z. Ve výsledku jsem dostala kontakt na Bílý kruh bezpečí a ti mi zařídili právníka a pomoc u soudu. Celý ro trápení, ale vše s jejich a mamky pomocí.

23) Jak hodnotíte spolupráci se sociálním pracovníkem/ pracovnící?

Naprosto výborně. Jen mě mrzí, že vykázání na dalšího půl roku byl vázán na mou návštěvu a na tři hodiny sepsování. To jsem v tu dobu nemohla, ani mamka neměla tolik dovolené. Uvítala bych nějakou možnost řešit to třeba telefonicky. Mám to přes půl hodiny cesty autem, neměla jsem zařízené hlídání, musela jsem mít peníze na benzín nebo na vlak.

24) Jak se nyní cítíte?

Nyní po roce stresu, kdy na mě a syna čekal před školou, když jsem vyzvedávala dceru, neustále mě bombardoval zprávami, ho zavřeli. Nebylo jasné, jestli ho vůbec odsoudí. policie Zpochybňovali, že nemám důkazy a záznamy z ošetření. Zachránil mě lékařský záznam o zlomeném nosu, podlitinách a škrábancích ze dne útěku. Až po jeho zavření jsem ucítila lehkou úlevu. Teď jsou to dva měsíce, co je zavřený. Stále chodím k psycholožce. Neleknu se každého bouchnutí nebo stínu ve tmě u vrátek před barákem. Ale co bude za čtyři roky až ho pustí, toho se stále bojím. Při kontaktu s ním, když si na nás někde počkal se mi roztrásl celé tělo a byla jsem paralyzována.

25) Co ve vás tato životní etapa zanechala?

Naučila jsem se nevěřit lidem. Na muže se dokážu podívat dost těžko, pokud je cizí. Těžko se dá říct, zda ještě budu schopná mít vztah. Strach a úzkost se snažím zahánět. Snad časem to zcela poleví. Těžko říci. Já si dnes už jen vyčítám, že jsem to neudělala dřív. Ale jsem šťastná, že jsou obě děti šťastné. Už žádný křik ani jediná facka, už nic

Příloha 4: Rozhovor s respondentem č. 4

Jméno: Lukáš

Věk: 37 let

Vzdělání: střední vzdělání s výučním listem

Doba trvání partnerského násilí: 1 rok

Před tím jsem měl několik vztahů, ale žádný z nich nevyšel. Když jsem ve 35 letech potkal ji, myslím, že už by to konečně mohlo vyjít. Byla o deset let mladší než já. Když jsme se poznali, tak neměla práci, takže byla celý den doma nebo někde vasedávala s kamarádkami. Pak začala z ničeho nic extrémně žárlit. Už se to s ní nedalo vydržet.

1) Projevoval/a se partner či partnerka agresivně na začátku vztahu?

Bohužel na začátku vztahu ne, agresivita se začala projevovat až zhruba 3 měsíce po první schůzce

2) Jak se násilí ve vztahu projevilo?

Začalo to podezíráním, že se scházím s někým jiným. Poté mi každý den lezla do telefonu a četla si mé zprávy. Obviňovala mě, že mám milenku. Přitom šlo pouze o pracovní komunikaci s kolegyní. Vše vygradovalo nadávkami a urážkami. Když jsem se jí to snažil vysvětlit, neposlouchala a uhodila mě.

3) Co bylo spouštěčem násilí?

Jakmile jsem nebyl nějaký čas doma. Vždy mi několikrát volala a psala, kde jsem a co dělám. I když samozřejmě dobře věděla, že jsem v práci

4) Jak jste se ve vztahu cítil/a?

Na začátku mi to přišlo normální. Prostě mě měla ráda a jen se o mně bála. Postupem času to bylo k nevydržení. Jenomže jsem nevěděl, co dělat dál, protože mi na ní záleželo.

5) Jak jste vnímal/a partnera či partnerku při incidentech?

V první fázi jsem to toleroval. Jelikož jsem ji miloval, tak jsem stále doufal, že se to zase zlepší a vše bude jako dřív.

6) Jak se k vám partner či partnerka chovala?

Po každé hádce se mi omlouvala. Říkala, že jí to je strašně líto. Že to už nikdy neudělá. Že mě strašně moc miluje a nechce mě ztratit.

7) Docházelo ve vztahu k fyzickým útokům?

Občas jo.

8) Pokud ano, jak fyzické útoky probíhaly a jak často k nim docházelo?

Vždy po žárlivé scéně nebo když jsem jí nedal peníze. Občas po mě vyjela a dala mi facku. Několikrát letěla nějaká věc vzduchem, nebo něco rozbila. Bylo to tak jednou do týdne.

9) Docházelo ve vztahu k psychickému násilí?

Dá se říct, že jo.

10) Pokud ano, jak se psychické týrání projevovalo a jak často k němu docházelo?

Vždycky, když jí to popadlo, tak mě vydírala, že mě opustí. Volala svým kamarádkám, že je to se mnou k nevydržení. Celé to otočila proti mně. Předhazovala mi naši společnou půjčku, která byla napsaná na mě. Kdyby odešla nechala by to celé na mně. Bylo by to pro mě likvidační

11) Zamezoval/a vám partner či partnerka v kontaktu s blízkým okolím?

Ne, pouze s kamarády.

12) Pokud ano, jakým způsobem a jak často vám v kontaktu zamezoval/a?

Musel jsem být do deseti minut doma z práce. Jinak mě opět zásobovala telefony a sprostými nadávkami, takže jsem vždy pospíchal. Nemohl jsem s nimi jít ani na pivo, jen tak posedět. Jak často? Téměř pořád, nikam mě nechtěla pouštět a když už mě pustila, tak následovala žárlivá scéna.

13) Přebíral/a partner či partnerka kontrolu nad financemi?

To úplně ne. Byla na mně finančně závislá. Platila pouze to, co bylo nutné a na čem jsme byli domluveni. Ale vždy jsem jí musel přemlouvat, mnohdy to dávala s velkým zpožděním.

14) Pokud ano, jak se kontrola nad financemi projevovala a jak často se to dělo?

Snažil jsem se vždy všechno zaplatit, ale ona po mně začala vyžadovat každý měsíc větší a větší obnos peněz na své výdaje.

15) Nutil/a vás do sexuálních praktik proti vaší vůli či vám odepíral/a sexuální styk?

Ano.

16) Jak se sexuální násilí projevovalo a jak často k němu docházelo?

Často mi odepírala sex. Vždycky, když nechtěla. Toleroval jsem to. Někdy to bylo jen jednou za měsíc.

17) Svěřil/a jste se svou situací někomu z vašeho blízkého okolí?

Ne, nikdo o tom neví. Stydím se za to.

18) Pokud ano, jak se k tomu okolí stavělo?

—

19) Co vás přimělo vyhledat pomoc/odejít od partnera či partnerky?

Už jsem nevěděl kudy kam. Pořád se to zhoršovalo. Uvědomoval jsem si, že takhle to už dál nepůjde.

20) Jaké sociální služby pro oběti domácího násilí jste využil/a? "

Kontaktoval jsem linku Bílého kruhu bezpečí

21) Kde jste získal/a informace o poskytování sociálních služeb pro oběti domácího násilí?

Na internetu. Váhal jsem hodně dlouho jestli jim mám zavolat. Bylo mi trapné žádat někoho o pomoc. Neměl jsem důvěru v sociální pomoc, ale nakonec jsem sebral odvahu.

22) S čím vám konkrétní sociální služba pomohla?

Po tom telefonátu jsem konečně otevřel oči a rozhodl jsem se od ní odejít. Pomohli mi vyřešit moji situaci. Poradili mi, jak mám postupovat.

23) Jak hodnotíte spolupráci se sociálním pracovníkem/ pracovnící?

Ze začátku jsem se styděl a bál se otevřít. Ale díky jejich zkušenostem a citu pro danou situaci, jsem s nimi vše rozebral a pomohli mi s řešením.

24) Jak se nyní cítíte?

Mám obrovskou úlevu a znovu začínám zas normálně žít. Nikdo mě nekontroluje.

25) Co ve vás tato životní etapa zanechala?

Teď budu velmi opatrný při hledání nového vztahu. Nejdřív se budu snažit danou ženu pořádně poznat, abych se ujistil, že už nikdy nedojde k něčemu podobnému.

Příloha 5: Rozhovor s respondentem č. 5

Jméno: Vladimír

Věk: 46 let

Vzdělání: střední vzdělání s výučním listem

Doba trvání partnerského násilí: 3 roky

Vztah jsem neměl 5 let od rozvodu s bývalou ženou, když jsme se po 16 letech rozvedli. Všichni se mě ptali, kdy si konečně někoho najdu. Tak jsem začal hledat. Seznámili jsme se na internetu na jedné seznamce, kde jsem trávil hodně času. Ona byla taky rozvedená, bydlela ve vedlejší město, tak jsme se dali dohromady. Po měsíci jsem se k ní nastěhoval.

1) Projevoval/a se partner či partnerka agresivně na začátku vztahu?

Byl jsem zamilovaný, tak jsem to asi přehlížel.

2) Jak se násilí ve vztahu projevilo?

Chodili jsme spolu do hospody. Ona se ráda napila. Když jsme přišli domů začala tam kouřit. Já jsem nekuřák. Říkal jsem jí, ať s tím přestane. Byli jsme dohodnutí, že bude kouřit jenom na chodbě. A to jí vytočilo. Začala mi nadávat, a když jsem jí řekl ať toho nechá, začala do mě strkat a mlátit. Nevím, co jí to popadlo. Říkal jsem si, že je to tím, že je opilá.

3) Co bylo spouštěčem násilí?

Většinou to bylo, jak jsem už říkal, když jsme přišli z hospody. Ona připitá a naštvalo jí cokoliv jsem udělal nebo řekl. Vždycky to skončilo hádkou.

4) Jak jste se ve vztahu cítil/a?

Nejdřív dobře. Byl jsem rád, že jsem si konečně někoho našel a nebyl jsem sám. Byla společenská, tak jsem byl rád, že semnou chodí mezi kamarády do hospody. Vařila a uklízela, takže mi nic nechybělo. Rok to byl takový normální vztah, sem tam jsme se na něčem nedohodli a pohádali jsme se, ale to jako v každém vztahu.

5) Jak jste vnímal/a partnera či partnerku při incidentech?

Nechtěl jsem jí ublížit, tak jsem si to radši nechal líbit.

6) Jak se k vám partner či partnerka chovala?

Bavila se semnou jako s póvlem. Nadávala mi, ale vždycky to nějak vyšumělo. Pak mi přestala vařit a prát.

7) Docházelo ve vztahu k fyzickým útokům?

Někdy jí to popadlo a pak už to lítalo.

8) Pokud ano, jak fyzické útoky probíhaly a jak často k nim docházelo?

Většinou tak jednou týdně, vždycky měla takový návaly vzteku. Vzduchem začaly lítat věci co měla zrovna po ruce. Začala třískat dveřmi. Když jsem jí říkal, ať toho nechá, tak se do mě vždycky pustila. Začala do mě strkat a mlátit mě. Jednou po mně hodila flašku s pivem.

9) Docházelo ve vztahu k psychickému násilí?

Jak jsem říkal. Nadávala mi. Pak mě začala i vydírat.

10) Pokud ano, jak se psychické týrání projevovalo a jak často k němu docházelo?

Často jsem si vyslechl různé nadávky. Někdy i několikrát za den. Všechno to bylo většinou po tom alkoholu. Neuměla se ovládat. Často vyvolala i nějaký konflikt už v hospodě.

11) Zamezoval/a vám partner či partnerka v kontaktu s blízkým okolím?

Jo, hlavně s dcerou.

12) Pokud ano, jakým způsobem a jak často vám v kontaktu zamezoval/a?

Neměla ráda moji rodinu ani moji dceru. Zakazovala mi se s ní vídat. Nemohl jsem za ní ani do porodnice, když porodila vnuka. Vždycky jsem si musel něco vymyslet. Málo kdy se stalo, že by neměla kecy, že jdu navštívit dceru.

13) Přebíral/a partner či partnerka kontrolu nad financemi?

Ne, peníze jsme měli každý svoje.

14) Pokud ano, jak se kontrola nad financemi projevovat a jak často se to dělo?

Jak jsem byl do ní zamilovaný, tak jsem jí pořád něco kupoval. Pořád jsem za ní něco platil.

15) Nutil/a vás do sexuálních praktik proti vaší vůli či vám odepírala sexuální styk?

Nenutila, naopak semnou pak přestala úplně spát.

16) Jak se sexuální násilí projevovalo a jak často k němu docházelo?

Dělala mi naschvály a když jsme se třeba pohádali, tak semnou pak za trest nespala. Někdy jednou do týdne. Někdy každý den.

17) Svěřil/a jste se svou situací někomu z vašeho blízkého okolí?

Nikomu jsem o tom neříkal. Byl bych za chudáka.

18) Pokud ano, jak se k tomu okolí stavělo?

Kamarádi to její chování občas viděli, ale jenom se tomu smáli a jinak to neřešili.

19) Co vás přimělo vyhledat pomoc/odejít od partnera či partnerky?

Jednou když do mě začala v opilosti zase mlátit, tak mi ruply nervy a uhodil jsem ji. Tekla jí krev z nosu a zavolala na mě Policii. Ti mě vykázali z bytu.

20) Jaké sociální služby pro oběti domácího násilí jste využil/a?

Takže jsem skončil v azylovém domě.

21) Kde jste získal/a informace o poskytování sociálních služeb pro oběti domácího násilí?

K dceři jsem jít nemohl, bydlí v malém bytě s přítelem a se synem. A na ulici jsem skončit taky nechtěl. Policie mi dala kontakt na azylový dům.

22) S čím vám konkrétní sociální služba pomohla?

Byl jsem rozhodnutý, že se k té ženské už nevrátím. Měl jsem střechu nad hlavou, než jsem se zase postavil na nohy a našel jsem si nový byt.

23) Jak hodnotíte spolupráci se sociálním pracovníkem/ pracovnící?

Pomáhali mi s hledáním nového bytu a vzpamatovat se z toho.

24) Jak se nyní cítíte?

Teď už dobře. Našel jsem si nový byt a začínám od znova. Konečně mi nikdo nezakazuje, abych se vídal s dcerou a vnukem.

25) Co ve vás tato životní etapa zanechala?

Asi to že jsem byl zamilovaný blb a nechal jsem si to líbit. Měl jsem to s ní skončit po první scéně. To radši budu už navždycky sám než s takovou.

Příloha 6: Rozhovor s respondentem č. 6

Jméno: Jaroslav

Věk: 24 let

Vzdělání: střední vzdělání s maturitní zkouškou

Doba trvání partnerského násilí: 2, 5 roku

S partnerkou jsme se seznámili, když nám oběma bylo 17 let. Ve 20 letech neplánovaně otěhotněla. Byl jsem připravený se o dítě postarat. Našli jsme si byt. Bral jsem v práci přesčasy, abychom něco našetřili a dokázali se o něj postarat. Po narození syna se partnerka změnila k nepoznání. Začala se chovat, jak kdyby jí bylo patnáct.

1) Projevoval/a se partner či partnerka agresivně na začátku vztahu?

Neprojevovala.

2) Jak se násilí ve vztahu projevilo?

První vážnější konflikt přišel po narození našeho syna. Urážení, nádavky a pak první facka.

3) Co bylo spouštěčem násilí?

Předcházelo tomu především to, že partnerka začala ponocovat. Nestarala se o syna. Nebyla schopná mu dát základní péči. Když jsem se jí to snažil vysvětlit, začala na mě řvát, že tomu nerozumím a stále víc a víc to gradovalo. Neustále chtěla peníze, pokud jsem jí je nedal, začala vyhrožovat, že odejde a já přijdu o syna.

4) Jak jste se ve vztahu cítil/a?

Opravdu strašně. Chodil jsem jen z práce do práce. Chtěl jsem být co nejvíce se svým synem, ale nešlo to. Pokud jsem nedonesl dostatečný obnos peněz, bylo zle. O víkendu jsem se o syna staral jenom já. Když jsem byl v práci tak se o něj skoro vždycky starala její matka. Ona buď někde lítala nebo vyspávala, protože chodila do různých nočních podniků. V té době jsem byl opravdu vyčerpaný.

5) Jak jste vnímal/a partnera či partnerku při incidentech?

Každým incidentem, který přišel se mi odcizila. Zacházela semnou jako s kusem hadru. Co pro mě bylo ale nejhorší tak to, jak se nezajímala o syna. Snažil jsem se to vydržet hlavně kvůli němu.

6) Jak se k vám partner či partnerka chovala?

Arogantně a povýšeně. Ona mohla všechno. Já nic, fungoval jsem jenom jako peněženka.

7) Docházelo ve vztahu k fyzickým útokům?

Docházelo.

8) Pokud ano, jak fyzické útoky probíhaly a jak často k nim docházelo?

Zpočátku vztahu téměř nikdy, po narození syna to celé začalo, když mu byly zhruba dva roky už to bylo téměř denně. Vždycky, když jsem neudělal to, co ona chtěla. Fackovala mě. Pohlavky před synem.

9) Docházelo ve vztahu k psychickému násilí?

Ano.

10) Pokud ano, jak se psychické týrání projevovalo a jak často k němu docházelo?

Nadávky typu jako že jsem nula, co v životě nic nedokázal. Dokonce se mi snažila namluvit, že syn není můj. Tohle bylo u nás na denním pořádku, co jsem dorazil z práce.

11) Zamezoval/a vám partner či partnerka v kontaktu s blízkým okolím?

Zakazovala. Nemohl jsem navštěvovat svou rodinu ani přátelé.

12) Pokud ano, jakým způsobem a jak často vám v kontaktu zamezoval/a?

Vydírala mě, že pokud si budu stěžovat uteče se synem do zahraničí a nikdy ho už nevidím.

13) Přebíral/a partner či partnerka kontrolu nad financemi?

Ano.

14) Pokud ano, jak se kontrola nad financemi projevovala a jak často se to dělo?

Vždy jsem musel všechny peníze odevzdat doma. Dokonce měla číslo mého účtu. Věděla kolik mi vždy přišlo peněz, a to jsem musel odevzdat. Tuším, že všechny peníze utrácela pouze za oblečení a noční život.

15) Nutil/a vás do sexuálních praktik proti vaší vůli či vám odepírala pohlavní styk?

Ne.

16) Pokud ano, jak se sexuální násilí projevovalo a jak často k němu docházelo?

K sexu po narození syna téměř nedocházelo. Zpětně jsem se dozvěděl, že mi byla pravidelně každý víkend v nočních klubech nevěrná.

17) Svěřil/a jste se svou situací někomu z vašeho blízkého okolí?

Řekl jsem to mému kolegovi z práce. Poznal, že jsem totálně mimo a že v práci skoro bydlím. Strašně jsem se styděl. Přeci jen to není tak časté, aby muž byl obětí násilí ze strany ženy.

18) Pokud ano, jak se k tomu okolí stavělo?

Nejdřív tomu nevěřil a myslel si, že je to vtip. Ale když jsem mu to všechno řekl a viděl, jak vypadám, uvěřil mi. A pomohl mi to řešit.

19) Co vás přimělo vyhledat pomoc/odejít od partnera či partnerky?

Když jsem se po 2 letech intenzivního týrání dozvěděl, že mě podvádí, kde může, řekl jsem si, že takhle už to dál nejde. Musel jsem to ukončit a o syna začít bojovat.

20) Jaké sociální služby pro oběti domácího násilí jste využil/a?

Rodinnou poradnu.

21) Kde jste získal/a informace o poskytování sociálních služeb pro oběti domácího násilí?

Informace jsem získal od kolegy. Jeho manželka tam pracuje, tak mi s ní domluvil schůzku.

22) S čím vám konkrétní sociální služba pomohla?

Pomohli mi především s tím, že jsem od partnerky odešel a získal syna do své péče. Za to jim moc děkuji.

23) Jak hodnotíte spolupráci se sociálním pracovníkem/ pracovnící?

Spolupráce fungovala skvěle a já se po pár měsících vrátil do normálního života.

24) Jak se nyní cítíte?

Cítím obrovskou úlevu. Byl to neskutečný boj. O syna se starám díky bohu já. Partnerku jsem od té doby neviděl. Údajně zmizela do zahraničí. O syna ztratila úplně zájem.

25) Co ve vás tato životní etapa zanechala

Zanechala ve mě pocit nenávisti. Už nikdy ji nechci vidět. Myslím, že i pro syna to takhle bude lepší. Ona byla chodící zlo. Já i syn jsme byli obětí obrovské šikany, která ve mně zůstane už napořád. Chtěl bych si najít novou partnerku, ale ještě tomu dám čas, abych se s tím dokázal srovnat. Hlavně chci, aby můj syn byl nejšťastnější dítě na světě.